UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2018 **Kristýna Bartoňová**

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Panovnice Alžběta II. jako symbol britské národní identity v letech 1997-2017

Bakalářská práce

Autor práce: Kristýna Bartoňová

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: PhDr. Zuzana Kasáková, Ph.D.

Rok obhajoby: 2018

Bibliografický záznam

BARTOŇOVÁ, Kristýna. Panovnice Alžběta II. jako symbol britské národní identity. Praha, 2018. 48 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra evropských studií. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Zuzana Kasáková, Ph.D.

Rozsah práce: 97 706 znaků

Anotace

Bakalářská práce se zabývá úlohou britské panovnice Alžběty II. v souvislosti s udržováním britské národní identity. Analyzuje, zda a jakým způsobem se panovnice podílí na udržování britské národní identity. Nejprve rozebírá otázku národní identity a jejích definic, pokračuje definicí britské identity. Dále, na základě odborných studií a názorů, stejně jako na základě názorů britských žurnalistů a obyvatel představuje hlavní oblasti a složky britské národní identity. Tímto způsobem stanovuje oblasti, ve kterých by se panovnice měla při udržování národní identity pohybovat. Analyzuje, zda je panovnice Alžběta II. v těchto oblastech činná a jakým způsobem udržuje a posiluje jednotlivé složky identity. Analyzuje, jakým způsobem panovnice reálně o tuto identitu pečuje. Jsou monitorovány jednotlivé události, kterých se panovnice účastní, jednotlivé proslovy a styl jakým je Spojené království prezentováno na oficiálních stránkách britské královské rodiny a na sociálních sítích. Díky poznatkům z analýzy královniných činností je v závěru práce zhodnoceno, do jaké míry jsou činnosti panovnice skutečně prospěšné pro udržení národní identity, a každá z těchto činností je podrobně rozebrána.

Klíčová slova

Alžběta II., Spojené království Velké Británie a Severního Irska, britská identita, národní identita, role panovnice

Annotation

The bachelor thesis deals with the role of British Emperor Elizabeth II. in connection with the maintenance of the British national identity. It analyzes whether and how the Queen participates in maintaining British national identity. First, thesis discusses the question of national identity and its definitions, and continues with the definition of British identity. Furthermore, on the basis of professional studies and opinions, as well as on the basis of the views of British journalists and residents, it represents the main areas and components of British national identity. It determines the areas in which the ruler should work while maintaining a national identity. It analyzes whether the Queen Elizabeth II. is actively involved in these areas and how she maintains and strengthens individual components of identity. It analyzes how the monarch really cares about this identity. The individual events in which Elisabeth II. participates are monitored, the individual speeches and the style in which the UK is presented on the British Royal Family's official site and on social networks. In conclusion, thanks to the analysis of the queens activities, the extent to which the activities of the Queen are really beneficial for mantaining of the national identity is assessed.

Keywords

Elisabeth II., United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, British identity, National identity, Queens role

Title/název práce

Queen Elizabeth II. as a symbol of British national identity from 1997 to 2017

Panovnice Alžběta II. jako symbol britské národní identity v letech 1997-2017

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 27. července 2018 Kristýna Bartoňová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Zuzaně Kasákové, Ph.D. za její cenné rady a trpělivost při vedení této bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD **2**

1. NÁRODNÍ IDENTITA SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ VELKÉ BRITÁNIE A SEVERNÍHO IRSKA **8**

1.1 NÁRODNÍ IDENTITA 8

1.2 BRITSKÁ NÁRODNÍ IDENTITA 14

1.3 BRITSKÁ NÁRODNÍ IDENITA A PANOVNICE 20

1.4 OBLASTI, VE KTERÝCH MŮŽE PANOVNICE NEJVÍCE PŘISPĚT UDRŽOVÁNÍ NÁRODNÍ IDENTITY ... 24

2. PANOVNICE A POLITICKO-IDEOLOGICKÉ POJETÍ NÁRODNÍ IDENTITY **25**

3. PANOVNICE A NÁROD JAKO KULTURNÍ KOMUNITA **32**

4. PANOVNICE, BRITSKÁ HISTORIE A NÁRODNÍ PAMĚŤ **37**

ZÁVĚR **39**

SUMMARY **41**

POUŽITÉ ZDROJE **42**

Úvod

V evropské společnosti byla po staletí země vedená panovníkem zcela přirozenou věcí a republik se vyskytovalo spíše po málu. Dnes se situace zcela obrátila. Panovníka v čele má dnes pouze sedm evropských států, a to Belgie, Nizozemí, Norsko, Švédsko, Dánsko, Španělsko a Spojené království Velké Británie a Severního Irska. Monarchie se stala tématem k diskuzi a zdrojem kontroverze. Udržují si dané státy jen zbytečný přežitek minulosti? Neplýtvají zbytečně veřejnými prostředky? Se stále častějšími otázkami týkajícími se prospěšnosti monarchií se samozřejmě do centra pozornosti dostali panovníci. Otázky totiž míří hlavně na ně. Názory se liší a vědecký výzkum rolí panovníků započal teprve v pozdních letech dvacátého století. Na druhou stranu již nyní existují silné argumenty obhajující opodstatněnost krále či královny jako hlavy státu.

Při otevření oficiálních stránek britské panovnice Alžběty II., která je předmětem zájmu této bakalářské práce, je role panovnice osvětlena již v úvodu. Přestože britská panovnice již nemá přílišnou politickou moc, nadále sehrává důležitou roli ve státě, a to jako *matka národa*. Jejími hlavními povinnostmi jsou starost o udržování národní identity, jednoty a hrdosti. Na tomto tvrzení se shodne nemalé množství odborníků zabývajících se britskou monarchií. V práci tedy nebude toto tvrzení rozporováno, ale bude hlouběji zkoumáno. Cílem této práce je analyzovat**,** jakým způsobem a zda vůbec může dnešní panovnice Alžběta II. udržovat národní identitu Spojeného království, a pokud ano, zdali tak opravdu činí.

Role panovnice jako hlavy národa ve Spojeném království je o to zajímavější, neboť se jedná o stát, který neobsahuje a za celou dobu své existence neobsahoval pouze jednu národní identitu. Spojené království Velké Británie a Irska vznikalo až v průběhu šestnáctého a sedmnáctého století a jeho vznik byl završen v roce 1801. Současná podoba Spojeného království pak od raných let dvacátého století postrádá část Irska, která byla v letech po skončení první světové války odtržena a která dnes působí jako samostatný stát. Otázku národní identity dále stěžují také devoluční procesy. Ty prokazují touhu po větší míře svobody jednotlivých regionů a do určité míry oslabují společnou britskou identitu. Situace Spojeného království neusnadňuje ani samotné definování britské národní identity.

Existují také hlasy tvrdící, že Spojené království Velké Británie a Severního Irska žádnou společnou národní identitou nedisponuje. To ovšem dle průzkumů není pravda. Dle výsledků

průzkumu financovaného britskou vládou z roku 2010, ve Spojeném království existuje slábnoucí, ale stále nadpoloviční většina obyvatel, kteří se do určité míry cítí být Brity. Mezi lety 1992 a 2010 sice výrazně poklesl počet lidí, kteří se cítí být výlučně Brity, na druhou stranu průzkum nenaznačuje, že by se britská identita zcela vytrácela, spíše můžeme pozorovat znatelnější dvojí identitu.[1]

Novější průzkum z roku 2017 se, opět pod záštitou britské vlády, zaměřil na mladé Brity a předložil ještě příznivější výsledky. Vyplývá z něj, že více než polovina mladých dospělých se cítí být silně spojeni s britskou národní identitou. Osm z deseti respondentů se pak cítí být alespoň do určité míry spojeno s britskou národní identitou.[2]

Takovéto výsledky jasně dokazují existenci britské národní identity, i když nevylučují, že její definování může být velmi složité a v některých regionech může být značně oslabená. O to významnější roli současná panovnice Alžběta II. sehrává. Je nejen jedním ze symbolů britské identity, ale je také klíčovou postavou při udržování a posilování britské národní identity a jednoty. Přes významnost své role v akademické sféře současná panovnice stále není dostatečně prozkoumána. Proto se tato práce zaměřuje na dnešní britskou panovnici a její roli ve vztahu k národní identitě.

Rozbor literatury

Otázka role britské monarchie v souvislosti s britskou národní identitou není, minimálně v českých poměrech dostatečně prozkoumané téma. I na světové úrovni byli britští panovníci přenecháváni spíše žurnalistům, a proto většina děl zabývajících se touto problematikou byla životopisná díla. Ovšem s rozvojem studia národní identity v druhé polovině dvacátého století se ukázal význam monarchie a její vliv na národní identitu. Monarchové se stali předmětem vědeckého zkoumání, a proto je momentální stav vědeckého zkoumání na mnohem lepší úrovni.

Většina děl se ale zaměřuje buď na roli britských panovníků jako takovou, nebo se zaměřují pouze na některou z tradičních povinností spadajících do role panovníka. Proto by

[1] Foresight Future Identities. Executive summary. London: The Government Office for Science. 2013.
[2] Next Generation UK 2017 survey, mladí dospělí ve věku 18–30 napříč Spojeným královstvím (n=1,994). Ipsos MORI průzkum provedený online v období mezi 25. lednem a 7. únorem 2017.

bylo nedostatečné pro tuto práci čerpat pouze z děl propojujících národní identitu s britskou monarchií. Je tedy využito také děl zabývajících se pouze britskou národní identitou, ve kterých se role panovnice objevuje, ovšem není ji přikládána taková pozornost. Stav vědeckého poznání je popsán podle oblastí, kterými se práce zabývá.

V oblasti britské národní identity Spojeného království Velké Británie a Severního Irska začíná debata snahou zodpovědět samotnou existenci britské národní identity.

Existenci britské identity v minulosti i v současnosti obhajuje profesorka Linda Colley, která popsala historický vývoj, kde se snažila prokázat, že tato identita ve Spojeném království vznikla přirozeně. V dalších studiích a článcích poté prokazuje, že tato identita tu stále je, a to i v dnešní době.[3]

S tvrzením, že britská identita kdysi existovala, částečně souhlasí i britský profesor kulturní historie Robert Colls. Ten se ve svých pracích snaží popsat britskou identitu a zodpovědět otázku, zda vůbec něco takového jako společná identita ve Spojeném království existuje a co to tedy je. Pomocí historie přibližuje národ a dochází k závěru, že homogenní národ není označení, které by mohlo fungovat pro Spojené království. Věří, že britská identita existovala dříve, ale zároveň popisuje její postupný rozpad.[4]

Identitu Spojeného království v minulosti uznává, ale v současné době zřetelně popírá Richard Weight, který se zaměřuje na příčiny rozpadu britské národní identity a který také tvrdí, že žádný takový termín dnes již neexistuje.[5]

Proti tomu se staví David McCrone, který se ve svých studiích nejprve zaměřil na definici a vývoj identity v historii a svým názorem se zprvu blížil Robertu Collsovi a Richardu Weightovi, ovšem v pozdějších průzkumech se dle jeho názoru ukazuje, že britská národní identita nemizí, jen je patrnější vývoj dvojí identity.[6]

---

[3] COLLEY, Linda. Britishness and Otherness: An Argument. *Journal of British Studies* [online].1992, 31(4), s. 309-329.

[4] COLLS Robert. What Is British National Identity And How Do We Get It? Is It Still Possible To Speak Of A British Identity? *Soundings.* 2012, 52, s. 100-112.

[5] WEIGHT, Richard. Patriots: National Identity in Britain 1949–2000. *History Workshop Journal* [online]. 2003, **56**(1), s. 251-257.

[6] MCCRONE, David. Whatever Became of the British? *Political Quarterly* [online]. 2013, 84(4), s. 470-477.

MCCRONE, David a KIEL, Richard. Nationalism and Citizenship. *Sociology* [online]. 2000, 34(1), s. 19.

MCCRONE, David, STEWART, Robert a Frank BECHHOFER. Who are we? Problematising national identity. *Sociological Review* [online]. 1998, **46**(4), s. 629-650.

Dále pak Parekh Bhikhu, politolog indického původu působící na mnoha britských univerzitách, přispěl svým článkem *Defining British National Identity*. V něm se zaměřil na vznik britské národní identity a kolonialismus, který je ve studiu britské národní identity také velkým tématem. V tomto díle se ovšem dotkl dalšího velkého tématu, a to národních hodnot, které se dle jeho názoru stále mění.

Otázka národních hodnot jako jedné z nejsilnějších složek národní identity patří mezi velká témata studia britské identity. Britský novinář a spisovatel Jeremyho Paxmana, který se národní hodnoty a povahu pokusil vystihnout v díle *Angličané: Portrét národa*, neřeší vývoj, ale přímo se zaměřuje na hodnoty a charakteristiku správného anglického či britského gentlemana. Ovšem proti jeho dílu stojí například Robert Colls, když tvrdí, že obraz britského gentlemana už se dávno změnil.[7]

Dalším velkým tématem týkajícím se britské národní identity jsou tedy její zdroje. Autor, jehož dílo bylo také použito pro vytvoření této práce**,** je britský profesor sociálních věd, který se zaměřuje na jazyk, Michael Billig.[8] Ten vidí zdroje britské identity v národních symbolech, kulturních událostech a samozřejmě v jazyce, i když ten je dle jeho názoru ve Spojeném království méně podstatný, nežli v jiných zemích. Jazyk za silné pojidlo národů označil i lingvista Leigh Oakes.[9] Ovšem i ten zohlednil specifickou situaci Spojeného království. Pro Roberta Collse je pak jedním z nejdůležitějších zdrojů britské identity ekonomická složka, ta sehrává klíčovou roli.[10]

Při pohledu na debaty a studie týkající se britské panovnice Alžběty II. je třeba zmínit, že děl o současné britské panovnici není tolik. Mezi nejčastější díla patří životopisné knihy, z nichž lze jako příklad použitý v této práci uvést dílo Marca Rocheho, historičky Sally Bedell Smithové, či britského politického žurnalisty Andrew Marra. Všechny tři díla popisují život panovnice a nabízejí pohled na chod královské rodiny.[11] Jak již bylo uvedeno, vědeckých

[7] COLLS, Robert. What Is British National Identity And How Do We Get It? Is It Still Possible To Speak Of A British Identity? *Soundings.* 2012, 52, s. 100-112.
[8] LLIG, Michael. Banal Nationalism. Los Angeles: SA GE, 1995, 200 s.
[9] OAKES, Leigh. Language and national identity: Comparing France and Sweden. Amsterdam: J. Benjamins Publishing, 2001, 316 s.
[10] COLLS, Robert. What Is British National Identity And How Do We Get It? Is It Still Possible To Speak Of A British Identity? *Soundings.* 2012, 52, s. 100-112.
[11] MARR, Andrew. *The Diamond Queen: Elizabeth II. and her People*. United Kingdom: MacMillan Ltd, 2011, 448 s.

děl týkajících se panovníků a národní identity do pozdních let dvacátého století nebylo mnoho. Ovšem spolu s rostoucím zájmem o roli monarchie v národě narůstá i počet odborných publikací. Jejich autoři se snaží upřesnit roli panovníka, či nalézt argumenty, které by hájily monarchii v zemi. Vedou tím debatu s odpůrci monarchie, kterým je například Graham Smith, aktivista a ředitel politické organizace Republika (Republic) tvrdící, že monarchie škodí demokracii.[12] Stejného názoru byl i Michael Elliot, editor britského časopisu Newsweek.[13]

Roli panovníků ve spojitosti s národem rozebírají v díle *The Invention of Tradition* autoři Erich Hobsbawm a Terenc Ranger. Ti označují panovníky za tvůrce krásných ceremonií a dalších událostí, které se proměňují v tradici. Tuto schopnost připisují právě panovníkům a poukazují na její důležitost. Tvrdí, že právě tradice jsou velmi důležité pro britskou společnost, a to i přes její racionalitu a modernost.[14]

Paul Ward, přednášející moderních dějin na Univerzitě v Huddlesfield, popisuje jako klíčovou panovníkovu schopnost vytvářet kolem sebe tajemno a jakési kouzlo. Ward ovšem spíše vysvětluje roli britských panovníků, nepojí ji příliš s národní identitou Spojeného království.[15]

Ani Tristam Hunt se příliš nezaměřuje na národní identitu. Roli britských panovníků zkoumá a zaměřuje se hlavně na jejich reprezentativní roli, ve které vidí obrovský význam.[16]

Britský historik Franka Prochaska pak klíčovou složku role britských panovníků vidí v charitativní činnosti, tu považuje za velmi důležitou pro panovníka i britskou společnost. Připomíná, že skrze charitativní činnost panovník prezentuje určité hodnoty, které tvoří britskou národní identitu. Tím se dotýká propojení panovníka s národní identitou[17].

Propojení národní identity a panovníka popsal i historik Andrzej Olechnowicz, který přispěl k výzkumu tohoto tématu dílem *The Monarchy and the British Nation,* ve kterém mimo

---

BEDELL, Sally. *Elizabeth The Queen*. USA: Random House. 2012, 721 s.
ROCHE, Marc. *Alžběta II.: Poslední královna.* Praha: Práh, 2008, 261 s.
[12] SMITH, Graham Time**.** 6/4/2018, Vol. 191 Issue 21, p51-51. 1p. 1 Color Photograph.
[13] ELLIOTT, Michael. Why the monarchy must go. *Newsweek* [online]. 1996, **127**(11), s. 38-38.
[14] HOBSBAWM, Eric a RANGER, Terence. The Invetion of Tradition. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, 320 s.
[15] WARD, Paul. *Britishness since 1870*. USA: Routledge, 2004, 299 s.
[16] HUNT TRISTAM, Monarchy in the UK. *Public Policy Research*. 2010, 17(4), s. 167-174.
[17] PROCHASKA, Frank. *Royal Bounty: The Making of Welfare Monarchy*. USA: Yale University Press. 1995, 344 s.

jiné zmiňuje i schopnost panovnice podporovat národní ideologii. Olechnowicz se ovšem více zaměřuje na vztah panovníků a politických stran, než přímo na spojitost s národem.[18]

Vzhledem k tomu, že většina autorů zabývajících se rolí panovníků ve Spojeném království zařazuje jejich roli ve vztahu k národní identitě jen sporadicky, snaží se tato práce přinést ucelený pohled právě na problematiku role panovnice v souvislosti s národní identitou.

Metodologie a struktura práce

Vzhledem k povaze práce bylo využito analyticko-deskriptivních metod. Práce je strukturována do dvou větších celků. První část slouží jako výzkumný rámec, tedy jsou přiblíženy pojmy jako národní identita, britská národní identita a vztah panovnice k národní identitě. Jsou stanoveny znaky a zdroje britské identity. Jsou představeny názory odborníků z oblasti historie, sociologie i politologie zabývající se britskou monarchií. Na základě analýzy zdrojů britské národní identity a odborných názorů jsou dále stanoveny tři oblasti, ve kterých se panovnice může angažovat a ve kterých má její činnost největší smysl a přínos. Ty jsou v dalších třech částech práce podrobně rozebrány a je analyzovaná míra**,** do jaké panovnice naplňuje svou roli v těchto oblastech.

[18] OLECHNOWICZ, Andrzej. *The Monarchy and the British Naiton: 1780 to the Present.* Cambridge: Universtiy Press. 2007, 338 s.

1. NÁRODNÍ IDENTITA SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ VELKÉ BRITÁNIE A SEVERNÍHO IRSKA

1.1 NÁRODNÍ IDENTITA

Pro porozumění britské národní identitě je třeba nejdříve obecně definovat pojem národní identita. To je však mnohem obtížnější, než se na první pohled může zdát. Lze říci, že národní identita je definována jako pozitivní vztah jedince k národu a pocit sounáležitosti k národu. Také tvrzení, že se jedná o identitu kolektivní, tedy takovou, která je sdílena prostřednictvím společných hodnot převažujících v určitém společenství, není nijak rozporované, ovšem existují mnohem obšírnější definice.[19]

Národní identita v jejich podání může mít téměř nepřeberné množství významů. Pojem národní identita je pojen osobním sebe-porozuměním, duševním vlastnictvím, dále zachycuje, zdůrazňuje a vysvětluje stejnost mezi lidmi, zachycuje stejnost skupiny v čase a vysvětluje proces rozvoje solidarity v různých kolektivech. Dále také zachycuje kolektivní sebeporozumění a může znamenat i mnohem více. Zkrátka, jak píše Frederick Cooper ve svém díle *Beyond Identity* národní identita může znamenat mnoho, vždy totiž záleží na tom, jak je na ní pohlíženo.[20]

Stejný názor zastává i John Breuilly, který představuje národní identitu jako pojem, který může být definován různými způsoby. Dokonce při definování základních pilířů národní identity se lze shodnout jen v tom, že neexistuje obecně přijímaná definice.[21]

Na druhou stranu, studium národní identity bylo a stále je přinejmenším velmi důležité, a to nejen pro účely této práce. Jak píše Anthony Smith, národní identita je jedním z nejdůležitějších a nejvýznamnějších druhů kolektivní identity, a to proto, že je všudypřítomná. Ve světě lze jen stěží najít teritorium, ve kterém se neodehrával konflikt s etnickým či národním podtextem. Národní identita má svou politickou

[19]VLACHOVÁ Klára a ŘEHÁKOVÁ Blanka. Národ, národní identita a národní hrdost v Evropě, *Sociologický časopis*. 2004, 40(4), s. 489-508.
[20] BRUBAKER, Rogers a COOPER, Frederick. Beyond Identity, *Theory and Society.* 2000, 29(1), s. 1-49.
[21] BREUILLY, John. *Nationalism and the State*. Manchester: University Press, 1993, 459 s.

ideologii – nacionalismus. A nacionalismus se stává globálním. Národní identita se tak stává všudypřítomnou a stále pronikavější a je tedy nutné se jí zabývat.[22]

Pro přesnější pochopení toho, jaké všechny významy v sobě národní identita vlastně může ukrývat, je třeba zodpovědět otázku, na čem je podle sociálních vědců založena, jaké jsou její komponenty a zda je či není něčím zcela přirozeným pro každého člověka. Na tyto otázky ovšem také neexistuje odpověď, které by se dostalo širšímu konsensu. Existuje množství přístupů a definic národní identity a vlastně se dá říci, že co autor, to jiný názor (i když se od sebe některé názory mohou lišit jen nepatrně). Naštěstí lze většinu z těchto přístupů rozdělit do obecnějších kategorií a zpřehlednit tak studium národní identity.[23]

Pravděpodobně hlavními kategoriemi, do kterých lze různé pohledy na národ a národní identitu rozdělit, jsou modernismus a primordialismus. Tyto dva přístupy se rozchází hned v otázce původu národa, národní identity a nacionalismu.

Zástupci primoridalismu zastávají názor, že národ a národní identita jsou věcí danou a zcela přirozenou, věcí, která je automatickou součástí každého jedince od jeho narození. Jedinec se tedy nemůže rozhodnout pro určitou identitu, jeho identita je věcí rodu. Primordialisté tvrdí, že národy jsou základním kamenem národní identity a nacionalismu, a jako takové tu byly od nepaměti.[24]

Mezi primordialisty se v dnešní době řadí spíše politici, kteří tuto rétoriku používají k přesvědčování svých voličů, a dále pak neodborná veřejnost. V akademické sféře primordialistický názor nemá dostatečně zastánců. Ovšem i tak, je považován za důležitý, a to právě kvůli množství zastánců tohoto směru a kvůli své síle. Mezi politické vůdce využívající tohoto směru patřil například generální tajemník Komunistické strany Sovětského svazu Josif Vissarionovič Stalin. Ten tvrdil, že pro národ se nelze rozhodnout. Národ je stabilní komunitou, která musí sdílet společný jazyk, teritorium, ekonomický život a psychologický *make-up* (pojmem *psychologický make-up* je myšlen jakýsi národní charakter, společná kultura, která národ odlišuje od jiných). Pouze v případě, že se v komunitě objevují všechny

[22] SMITH, Anthony. *National Identity*. London: Penguin Books, 1991, s. 143-145.
[23] BRUBAKER, Rogers a COOPER, Frederick. Beyond IIdentity, *Theory and Society.* 2000, 29(1), s. 1-49.
[24] HIRT, Tomáš. *Vybrané kapitoly z aplikované sociální antropologie / Tomáš Hirt (a kol.)*. 2012.

výše jmenované aspekty, jednalo se, dle J. Stalina, o národ.[25] Z odborné komunity byl za primordialistu občas označován americký antropolog Clifford Geertz, ovšem pravdou je, že ačkoliv některé jeho názory lze považovat za primordialistické, celkově jeho pohled na národ nelze zcela jednoznačně přiřadit ani k jednomu z přístupů.

Mnohem více zastánců lze v odborném světě nalézt mezi modernisty, kteří tvrdí, že nacionalismus předchází národu. Tedy, že představa o tom, že určitá skupina lidí tvoří národ, určitá společná ideologie, je to, co tvoří národy a národní státy. Tvrdí, že národní identitu je možné si zvolit a že národ je něčím novým, objevujícím se až v moderní historii lidstva.[26] Český historik Jan Křen popisuje národ jako fenomén, který vznikl v důsledku modernizace a proměny společnosti v klíčových obdobích osmnáctého a první poloviny devatenáctého století. V dobách předešlých se otázka národa a příslušnosti k národu, tak jak ji známe dnes, neřešila. Národní otázka tedy, dle profesora Křena, jde ruku v ruce s pokrokem a rozvojem kapitalismu. Novodobé národy utvořilo několik protichůdných historických jevů. Nově utvářející se ekonomické vazby vytvářející nová území mohou být jednou z příčin. Jako další příčina se jeví snaha absolutistických vládců o plnou kontrolu nad svým územím. Ovšem národotvornému procesu podle Jana Křena pomohla především Velká francouzská revoluce a její snaha o svržení právě oněch absolutistických vlád. Dokonce vliv Velké francouzské revoluce je považován za zcela zásadní, jelikož jak je ze studia historie patrné, revoluce vyvolala silné dlouhotrvající reakce.[27] Ve svém pohledu na vznik národních států se Jan Křen shoduje s politologem Andrew Heywoodem, který tvrdí, že následné napoleonské války pak vyvolaly v mnoha zemích odpor vůči cizí nadvládě, a tím vedly k touze po svobodě a významně napomohly nacionálnímu cítění.[28]

[25] STALIN, Josif V. In: HUTCHINSON, J. a SMITH, A.D., *Nationalism.* Oxford: University Press, 1994, s. 18-22.
[26] HIRT, Tomáš. *Vybrané kapitoly z aplikované sociální antropologie / Tomáš Hirt (a kol.)*. 2012.
[27] KŘEN, Jan. *Dvě století střední Evropy.* Praha: Argo, 2005, s. 105-106.
[28]HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie.* Přeložil Zdeněk Masopust. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 362 s.

Pro lepší představu o modernismu je dobré uvést Ernesta Gellnera a citovat část z jeho díla, které nese název *Národy a nacionalismus*:

Její (modernističtí) zastánci – k nimž se počítám i já – pokládají nacionalismus za bytostně moderní fenomén. To však neznamená, že za moderní automaticky považují také všechny ostatní společenské jevy a myslí si, že všechno bylo v moderní době vytvořeno od základu nanovo. Naopak modernistický teoretik je přesvědčen, že jak kultura, tak i moc jsou věčné, v moderní době se ale proměňuje jejich vzájemný vztah a utváří se novým způsobem.[29]

Ernest Gellner přesně vysvětluje zmíněnou modernost národů a národních států, ovšem jeho dílo Národy a nacionalismus ukazuje, že jeho celkový pohled na národ a národní cítění se o něco málo liší od ostatních modernistů. Ernest Gellner, podobně jako ostatní, považuje národ za moderní politické uskupení. Na druhou stranu vylučuje možnost dvou národností v jednom státě, s tímto ovšem nesouhlasí všichni modernističtí vědci. Považuje také za důležité, aby existovala společná kultura a jazyk, které se ve spojení se státem promění v národ. K tomu ovšem dodává, že ne všechny skupiny se společným jazykem a kulturou se promění v národ, a že se jedná o vysoce selektivní proces. Gellnerův názor na národy a nacionalismus rozhodně spadá do kategorie modernismu, ovšem nelze jej považovat za definici modernistického pojetí národů.[30] Jak již bylo zmíněno výše, jednotlivé pohledy na tento fenomén se liší, a to i uvnitř jednotlivých kategorií. Navíc modernistické pojetí jako takové lze ještě rozdělit mezi přístup konstruktivistický a instrumentalistický. Konstruktivisté pohlíží na národ primárně jako na sdílenou představu, která se následně přeměňuje ve skutečnost. Tedy národ je primárně jazykově vytvořený konstrukt, jehož pomocí lze vidět určité uskupení lidí ne jako náhodné, ale jako jeden národ. V jejich podání myšlenka a jazyk předchází skutečné existenci. Stěžejním bodem jejich zkoumání je tedy proces vytváření národů. Instrumentalisté se pak soustředí na funkci pojmů jako je národ, národní identita a nacionalismus. Ovšem určit, zda se určitý autor řadí mezi konstruktivisty nebo instrumentalisty je mnohdy nemožné. Autoři zabývající se problematikou národů mnohdy ve svých přístupech využívají obou směrů. Proto budou další autoři představeni jako modernisté, ale nebudou dále děleni mezi instrumentalisty a konstruktivisty[31].

[29] GELLNER, Arnošt. *Národy a nacionalismus.* Praha: Hříbal, 1993, s. 111-112.
[30] Ibid.
[31] HIRT, Tomáš. *Vybrané kapitoly z aplikované sociální antropologie / Tomáš Hirt (a kol.)*. 2012.

Mezi významné představitele modernismu patří také americký politolog Benedict Anderson, který vidí národ jako politické společenství vytvořené v představách – jako *společenství ze své podstaty ohraničené a zároveň suverénní.* Podle jeho slov je národ abstraktním pojmem, který je založen na předpokladu, že všichni příslušníci určitého ohraničeného společenství toho mají hodně společného. Tvrzení, že se musí jednat jen o představu, Anderson dokládá tím, že příslušníci národů, i těch malých, nemají reálnou šanci poznat většinu svého národa, tudíž nad tím, kolik toho mají společného, mohou jen přemítat. Zároveň Anderson národ považuje za pojem plný paradoxů.[32]

Dalším zde zmíněným modernistou, jehož vyjádření výrazně ovlivnilo pohled na národ, národní identitu a nacionalismu, je francouzský historik Ernest Renan, který při své slavné přednášce (která byla sepsána a mnohokrát publikována) na francouzské Sorbonně roku 1882 představil svou myšlenku, že národ je až koncový produkt mnohého snažení. Tvrdil, že národ je hlavně duševní, spirituální princip v myslích lidí a že jej nelze jednoduše definovat na základě přihlédnutí k materiálním okolnostem. Domníval se, že národ, potažmo národní identita, je pocit nezávislý na jazyku a ekonomických okolnostech (tím vyvrátil teorie mnohých odborníků). Nejslavnější z celé přednášky je jeho označení národa za *každodenní plebiscit*. Tedy, dle Renana se jedná o koncept závislý na vůli členů národa. Při své přednášce Renan definoval dvě skutečnosti, které tvoří národ, a to události minulosti a současné pocity členů této komunity. Minulostí jsou myšleny společné vzpomínky, heroické činy našich předků, díky kterým cítíme hrdost. Tedy naše společné dědictví. Přítomným pocitem je myšlena ochota a touha žít spolu, a i nadále oceňovat společné dědictví. V souvislosti s tímto předložil velmi zajímavý názor, že společné utrpení spojuje národy mnohem více než společná období blahobytu.[33]

Stejné přístupy jako jsou modernismus a primordialismus popisuje Anthony Smith ve své práci *Národní identita* jako východní a západní. Východní model národní identitu považuje za předem danou vlastnost. Podle toho, kde se daný jedinec narodí, do jakého

[32] ANDERSON, Benedict. *Představy společenství: Úvahy o původu a šíření nacionalismu.* Praha: Karolinum, 2008, s. 15-22.
[33] RENAN, Ernest. In: HUTCHINSON, J. a SMITH, A.D., *Nationalism.* Oxford: University Press, 1994, s. 20-21.

etnika, tam bude patřit navždy. Tento pohled na národní identitu podle Smithe převládá v Asii a východní Evropě a je udržován jazykem, bájemi a mýty o národu.[34]

Na druhou stranu západní model souzní s názorem Ernesta Renana, který vidí národ jako *každodenní plebiscit.* Západní přístup zastává názor, že národní identitu si můžeme zvolit dle vlastní vůle. Dále tvrdí, že k utvoření národa je třeba teritoria, jasně daných práv a povinností pro členy komunity, rovnosti všech členů, občanské kultury a ideologie.[35]

Podíváme-li se blíže na názor Anthonyho Smithe, zjistíme, že se pohybuje na pomezí obou přístupů (modernismu a primordialismu), a tvoří tedy samostatný pohled na národ a národní identitu. Ve své knize představuje několik různých pohledů na národní identitu, ukazuje čtenáři, že na národ lze hledět jako na etnickou, kulturní, teritoriální, ekonomickou i politickou/politicko-právní identitu. U každé z identit hledá komponenty, které ji tvoří a každou kriticky zkoumá.[36]

Mezi atributy etnického pohledu na národ řadí společné kolektivní jméno, společné dědictví, předky a mýty, dále pak teritorium, které může být považované za domovinu a jeden nebo více znaků, které národ odlišují od ostatních. Tyto atributy doplňuje ještě o solidaritu vůči určitým skupinám populace.

Za atributy kulturní identity Smith považuje společný jazyk, náboženství a zvyky, mýty a historii. Dále, z teritoriálního hlediska, se za národ považuje území, které daná komunita obývá a obývala v historii. O kterém členové komunity uvažují jako o domově, tedy jako o území, které patřilo jejich předkům a nyní patří jim. [37]

Z ekonomického hlediska je za národ považováno ohraničené území, které může těžit ze svých zdrojů, jak přírodních, tak z lidské práce. Je to území, na kterém mohou jeho členové vzájemně obchodovat, které je pojeno stejnou měnou.

Politicko-právní identita požaduje ohraničené teritorium, se kterým se budou moci členové komunity ztotožnit, dále společné instituce a právo, kterým se bude komunita řídit.

[34] SMITH, Anthony. *National Identity*. London: Penguin Books, 1991, s. 20-25.
[35] RENAN, Ernest. In: HUTCHINSON, J. a SMITH, A.D. *Nationalism.* Oxford: University Press, 1994, s. 20-21.
[36] SMITH, Anthony. *National Identity*. London: Penguin Books, 1991, s. 20-25.
[37] Ibid, s.13-23.

V neposlední řadě pak do politicko-právní identity patří rovnost mezi všemi členy a možnost uplatnit svou suverenitu v rámci státu. [38]

Po přiblížení toho, jak různě lze na národ a národní identitu nahlížet, Anthony Smith předkládá svůj vlastní názor. Národní identita dle jeho mínění obsahuje vždy něco z každého z výše popsaných principů, lze v ní tedy najít složku etnickou, kulturní, teritoriální, ekonomickou i politicko-správní. Národ je totiž multidimenzionální a nelze na něj nahlížet jen v jedné omezené rovině. Tímto tedy Anthony Smith vyvrací jednotlivé přístupy ke zkoumání národní identity, zároveň ale uznává některá jejich tvrzení.

Za základní složky tvořící národ Anthony Smith považuje za prvé, tzv. domovinu, ohraničené teritorium, které členové komunity obývají a které obývali i jejich předci. Dále pak pokládá za podstatné společné mýty a vzpomínky. Třetí důležitou složku tvoří společná kultura. Čtvrtou složku tvoří právo společné pro všechny členy, rovnost těchto členů a společná ideologie. A poslední složkou je ekonomické pojetí národní identity.[39]

1.2 BRITSKÁ NÁRODNÍ IDENTITA

V předchozích řádcích byly představeny různé definice národní identity i znaky dokazující existenci národní identity. V této části práce bude proto věnována pozornost již přímo britské národní identitě a jejím znakům. Otázka britské národní identity, jak již bylo naznačeno v úvodu práce, je velmi složitá a v mnoha případech je dokonce vydávána za uměle vytvořený produkt, nekorespondující s britskou skutečností. Proto bude tato kapitola věnována vysvětlení britské národní identity a popsání jejích hlavních pilířů.

Pro definování britské národní identity bude využito pohledu Anthonyho Smithe, který se nachází na pomezí primordialistického a modernistického přístupu, čerpá z obou tvrzení a nabízí tak komplexní pohled na národní identitu.

Anthony Smith za pilíře národní identity považuje společnou historii, politickou identitu, kulturní identitu, etnickou identitu, teritoriální ohraničení a ekonomickou složku

[38] Ibid, s. 18-25.
[39] Ibid, s. 14-43.

národní identity. Všechny tyto složky je možné dohledat při pohledu na národní identitu Spojeného království, a to i přes to, že některé nejsou na první pohled patrné[40].

Při pohledu na společnou historii je pochopitelné identitu Spojeného království zpochybňovat, a to proto, že se až do počátku šestnáctého století nejednalo o jednotné území, a tudíž se nejstarší historická paměť týká spíše jednotlivých regionů. Na druhou stranu Spojené království mohlo a stále může být považováno za 4 různé národy, ovšem nelze popřít fakt, že i v období před vznikem Spojeného království existovalo propojení těchto národů, ať už z ekonomických, politických nebo náboženských důvodů. Také nelze popírat, že skutečné sebeurčení obyvatel jednotlivých regionů bylo mnohem složitější a častokrát propojené napříč regiony.

Lze tedy pozorovat společnou historii sahající nejen do roku 1801, kdy bylo jako poslední region připojeno Irsko, ale mnohem dříve, kdy se ještě nejednalo o společnou historii celého národa či království, ale o společnou paměť různých sousedství a malých regionů[41].

Ani předložení příkladů společné historie celého království není nic složitého. Historická paměť považující Spojené království za jednotný, byť hlavně politický národ sahá dostatečně hluboko, a tak si Spojené království prošlo i válkami a utrpením, které jsou a byly považovány za jedno z hlavních pojidel národa.[42]

Jako jeden z příkladů je možné uvést události období osmnáctého a devatenáctého století, které se vyznačovalo válkou protestanská versus katolická víra. Britské ostrovy se jako protestantské území vymezovaly vůči katolické Evropě, a hlavně vůči Francii. Je pravdou, že existovaly i velmi vážné náboženské spory uvnitř Spojeného království a rozhodně se nejednalo o čistě protestantské území. Ovšem tyto vnitřní spory nebyly natolik silné, aby zastínily Spojeného království, jako zemi protestantskou a bojující proti katolické Evropě. Dalo by se tedy říct, že tento náboženský konflikt do určité míry sjednocoval království, ovšem s velkou výjimkou Irska.[43] Dalším příkladem může být století

[40] Ibid., s. 14-20.
[41] COLLEY, Linda. Britishness and Otherness: An Argument. *Journal of British Studies,* 1992, 31(4), s. 309-329.
[42] RENAN, Ernest. In: HUTCHINSON, J. a SMITH, A.D., *Nationalism.* Oxford: University Press, 1994, s. 20–21.
[43] COLLEY, Linda. Britishness and Otherness: An Argument. *Journal of British Studies,* 1992, 31(4), s. 309-329.

dvacáté a světové války. Při pohledu na Spojené království v období druhé světové války a v následujících letech lze pozorovat velké semknutí celého království.

Politická identita národa je naopak něco, na čem se v případě Spojeného království shodne velké množství odborníků. Spojené království disponuje jasně ohraničeným teritoriem, ve kterém byly vytvořeny vlastní zákony a instituce, které jsou i přes devoluční procesy stále platné pro všechny. Zároveň ve Spojeném království dnes, z právního hlediska, neexistuje nerovnost mezi občany.[44]

Dalšími složkami politické identity jsou určitá ideologie a hodnoty sdílené většinou. Hodnotami, které jsou považovány za typicky britské jsou galantnost, upřímnost, rozvážné neukvapené jednání a individualismus.[45] Důležitou součástí britské identity je také demokracie.[46] Dále pak hodnoty jako právo nadřazené všem, pluralismus státu i náboženství, osobní vlastnictví, britská svoboda a povaha obsažená v britských institucích, anglický jazyk a hodnoty spojené s rodinným poutem.[47]

O něco problematičtější jsou hodnoty jako multietnicita a multikulturnost, což jsou prvky, se kterými se většina obyvatel neztotožnila. Dle mnoha názorů se jedná o uměle zavedené hodnoty, které narušily britskou identitu.

Ovšem národní hodnoty uznávané dnes nebyly nutně stejnými v předchozích letech. Stejně jako se vyvíjí národní identita i její hodnoty se proměňují. A vliv na jejich proměnu má politický vývoj v zemi.

Například hodnoty uznávané a propagované Novou pravicí (New right) byly svrchovanost parlamentu, svoboda jednotlivce a etnická jednota Britů. Svrchovanost parlamentu měla být synonymem nezávislosti.

Svoboda jednotlivce pak značila silně individualistickou společnost. Nová pravice, konkrétně konzervativní politik Enoch Powell také připomněl a ukotvil obavy ze spojení se s Evropou. A jak lze pozorovat, tato rezervovanost vůči Evropě existuje ve Spojeném království dodnes.

[44] ROVNÁ, Lenka. *Kdo vládne Británii?* Praha: SLON, 2004, s. 19-61.
[45] PAXMAN, Jeremy. *Angličané: Portrét národa*. Praha: Academia, 2006, s. 8-10.
[46] MCCRONE, David. Whatever became of British? *Political Quartely,* 2013, 84(4), s. 473.
[47] Ten core values of the British identity, *The Telegraph.*

Powellovu definici identity sdílela i premiérka Margaret Thatcherová, která ovšem považovala za proveditelné, aby se přicházející migranti asimilovali do podoby pravého Brita. Její přístup tedy upozadil etnickou otázku. Postupem času byla v rámci definice New right přidána ještě otevřenost a mobilita státu. [48]

S nástupem Nové levice (New Labour) se pohled na národní hodnoty změnil. Britští političtí předáci přestali Spojené království prezentovat jako celistvé uskupení, které v sobě obsahuje pouze sousedství a začali jej prezentovat jako rovné partnerství Anglie, Skotska, Walesu a Severního Irska. Mezi staré hodnoty také otevřeně přijali multietnicitu a multikulturnost. Premiér Tony Blair poté dodal ještě další hodnoty britské identity, za které označil toleranci, pohostinnost a kulturní pluralitu.[49]

Existence politické identity je tedy věcí prokazatelnou a velké množství odborníků dokonce tvrdí, že politická identita je jedinou opravdovou identitou Spojeného království. Ovšem ke vzniku britské národní identity došlo v období konfliktních let 1689-1815, kdy byli původně zcela rozdílní obyvatelé nuceni zaměřit se na skutečnosti, které je pojí a dělají podobnými. Britská národní identita tedy není pouze politický výtvor, ale vznikala přirozeně. Lze říci, že pocit sounáležitosti k Británii obsahuje jak politickou, tak kulturní složku.[50]

A právě kulturní složka je dalším ze zdrojů národní identity, které uvádí Anthony Smith. Z tohoto hlediska Spojené království pojí některé z kulturních hodnot zmíněných výše, například společný jazyk. Ten se stal velmi důležitým pojidlem. Stejný jazyk téměř automaticky slučuje komunity a je považován nejen za kulturní, ale také za etnický základ národa. Proto se není čemu divit, že se například vlámská část Belgického království chce osamostatnit. Dokonce i u Katalánska, Baskicka a Galicie je logické, že se necítí být Španěly ve stejné míře jako zbytek země.[51] Současná situace Spojeného království je ovšem jiná. V jednotlivých regionech existují původní jazyky, jako je například gaelština nebo irština. Těmito jazyky ovšem hovoří a umí hovořit jen velmi nízké procento obyvatel. Ve všech částech

[48] PAREKH, Bhikhu. Defining British National Identity. *Political Quarterly*.2009, 80, s. 251-262.
[49] Ibid, s. 261-262.
[50] COLLEY, Linda. Britishness and Otherness: An Argument. *Journal of British Studies,* 1992, 31(4), s. 309-329.
[51] BILLIG, Michael. Banal Nationalism. Los Angeles: SA GE, 1995, s. 13-15.

Spojeného království má anglický jazyk převahu, tedy jako první jazyk ho používá více než 92 % obyvatel.[52]

Anglický jazyk by tedy měl být jedním z hlavních pojidel britského národa, jenomže dnes, kdy se anglický jazyk stal celosvětově používaným**,** jeho význam pro Spojené království oslabuje. S rozšířením anglického jazyka po celém světě (hlavně díky koloniální politice) došlo ke ztrátě jednoho ze základních pilířů, které Spojené království odlišovaly od ostatních, a tudíž význam anglického jazyka dnes není tak velký.[53]

Na druhou stranu společný jazyk, byť je obecně považován za jednu z nejdůležitějších součástí národní identity a je symbolickým ukazatelem identity, může a nemusí zastávat roli stěžejního bodu identity. Jeho důležitost se v různých skupinách liší. Příkladem je například právě Irská republika, která byť Irové neoživili svůj jazyk, stejně dosáhla samostatnosti.[54]

Další součástí kulturní identity Spojeného království bude již výše zmíněné náboženství. To bylo v historii pojeno se semknutím země (boj Spojeného království proti Francii) i s rozdělením. Lidé, kteří žili ve společných komunitách, společných vesnicích a navzájem se znali, neměli problém bojovat jeden proti druhému jen kvůli tomu, že každý vyznával jiný druh křesťanství. V dnešní době se zdá, že víra již nehraje takovou roli, ovšem opak je pravdou. Víra je dnes pojena s etnicitou.

A etnický pohled na britskou národní identitu je ještě problematičtější. Spojené království, přestože dnes mluví jedním jazykem, nikdy nebylo zcela homogenním státem. V dnešní době navíc přibývá asijských, afrických či jiných etnicky odlišných obyvatel Spojeného království, kteří se prohlašují a cítí být Brity. Spojené království tak místo etnického základu pracuje s myšlenkou multikulturního a multietnického státu. Ovšem ukotvení etnické odlišnosti jako jednoho z pilířů britské národní identity se ukazuje jako velmi složité. Obraz Brita je historicky nastavený. A tato představa je těžko slučitelná s dnešním multietnickým složením obyvatelstva Spojeného království. Dnešní situace ve Spojeném království je tak plná nepřátelství vůči jiným etnickým skupinám a politici spíše živí toto nepřátelství místo řešení

[52] Oficiální stránky uskupení Commonwealth.
[53] Wasson, Ellis. *Dějiny moderní Británie: od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada Publishing. 2010.
[54] Leigh Oakes, *Language and National Identity: Comparing Francie and Sweden*. John Benjamins Publishing Company, 2001, s. 11-13.

situace.[55] Ještě problematičtější je pak střet se vzdálenější náboženskou skupinou. Muslimové, kteří dle výsledků zkoumání Saffrona Karlsena a Jamese Y. Nazrooa mají mnohem větší tendenci pociťovat britskou národní identitu jako součást sebe sama, nežli například karibští křesťané, jsou velmi složitě přijímanou skupinou. Příčinou tohoto je stále ještě přetrvávající propojování etnické identity s náboženskou příslušností.

To znamená, že náboženství stále sehrává důležitou úlohu v dnešní společnosti. Náboženství dnes funguje mnohými způsoby, může představovat životní styl či přesvědčení a může umožňovat či odporovat koexistenci s národní či jinou identitou.[56]

Pohled na ekonomickou složku britské národní identity je o poznání jednodušší. Spojené království má jednotnou měnu a volný trh, který dokonce v 19. století sloužil jako alternativa k britské národní identitě. V osmdesátých letech dvacátého století pak bylo toto smýšlení o volném trhu obnoveno hlavně díky Margaret Thatcherové. Volný trh je dodnes považován za jeden z důležitých znaků britské národní identity.[57]

Poté co byla zhodnocena britská národní identita podle konceptu Anthonyho Smithe zbývá položit poslední zásadní otázku. Národní identita je definována jako pocit sounáležitosti s národem, pocit propojení s komunitou i přesto, že se všichni členové komunity nemusí navzájem znát.[58] Tudíž logickou podmínkou je, aby daní členové opravdu nějaký ten pocit sounáležitosti s komunitou pociťovali.[59]

Dle výsledků průzkumu financovaného britskou vládou z roku 2010, ve Spojeném království existuje slábnoucí, ale stále nadpoloviční většina obyvatel, kteří se do určité míry cítí být Brity. Mezi lety 1992 a 2010 sice výrazně poklesl počet lidí, kteří se cítí být výlučně Brity, na druhou stranu průzkum nenaznačuje, že by se britská identita zcela vytrácela, spíše můžeme pozorovat znatelnější dvojí identitu. Tedy občané se primárně považují za příslušníky národa v etnickém a teritoriálním smyslu (skotská/velšská/irská/anglická národní identita)

[55] UBEROI, Varun a MODOOD, Tariq. Inclusive Britishness: A Multicultural Advance. *Political Studies*. 2013, 61(1), s. 1-3.
[56] KARLSEN, Saffron. Ethnic and religious differences in the attitudes of people towards being 'British'. *Sociological review*. 2015, 63(4).
[57] COLLS ROBERT. What Is British National Identity and How Do We Get It? Is It Still Possible To Speak Of A British Identity? *Soundings.* 2012, 52, s. 100-112.
[58] ANDERSON, Benedict. *Představy společenství: Úvahy o původu a šíření nacionalismu.* Praha: Karolinum, 2008, 274 s.
[59] SMITH, Anthony. *National Identity*. London: Penguin Books, 1991, s. 20-22.

a na dalším místě za příslušníky britského národa, na který je pohlíženo více jako na druhotnou národní identitu nebo také supra-identitu, která zastřešuje všechny regiony a národy. [60]

Novější průzkum z roku 2017 se, opět pod záštitou britské vlády, zaměřil na mladé Brity a předkládá příznivější výsledky. Vyplývá z něj, že 51 % mladých dospělých se cítí být silně spojeni s britskou národní identitou. Osm z deseti respondentů se pak cítí být alespoň do určité míry spojeno s britskou národní identitou.[61]

1.3 BRITSKÁ NÁRODNÍ IDENITA A PANOVNICE

V předchozí kapitole byl přiblížen pojem národní identita, byly pojmenovány její součásti a byla přiblížena britská národní identita. Tato kapitola bude věnována vztahu mezi britskou panovnicí Alžbětou II. a národní identitou Spojeného království. Tato část práce si klade za cíl nalézt oblasti, ve kterých by se panovnice měla angažovat, tedy oblasti, ve kterých panovnice svými počiny významně přispívá k udržování britské národní identity.

Od konce devatenáctého století do minimálně poloviny století dvacátého patřila monarchie mezi hlavní symboly britské národní identity. Královna Viktorie se po roce 1870, paradoxně po ztrátě své politické moci, stala symbolem britské národní identity. Byla viděna jako jádro Britského Impéria. Panovnice spolupracující s politiky se stala podobenstvím hlasu národa při jinak čistě politickém rozhodování. V dobách jejích následníků pak byla tato představa udržována. Byla rozvinuta role panovníka jako představitele legitimity a kontinuity Británie. Byla vyzdvihována britská tradice a panovník byl prezentován jako její neoddělitelná součást. Spolu se skutečně masovou propagací Impéria byla dennodenně povzbuzována britská hrdost. Ovšem v letech po korunovaci královny Alžběty II. přišel spolu s pádem Impéria i úpadek oblíbenosti britské monarchie a představa panovnice jako nutné součásti britské národní identity se vytrácela. Impérium, které bylo dlouhá léta oslavováno a jehož úspěch byl připomínám nejrůznějšími způsoby, přestalo existovat, a i když bylo možné stále argumentovat slovy, že monarcha je i nadále symbol britského národa, udržet si onen obrázek

[60] Foresight Future Identities. Executive summary. London: The Government Office for Science. 2013.
[61] Next Generation UK 2017 survey, young adults aged 18–30 across the UK (n=1,994). Ipsos MORI polling online and fieldwork conducted between 25 January and 7 February 2017.

nedílné součásti nebylo lehkým úkolem. Na druhou stranu situace ve Spojeném království byla o mnoho klidnější nežli situace ve Francii, kde konec kolonialismu vedl ke krizi a potřebě přehodnocení francouzské identity.

Britská panovnice Alžběta II. se stala hlavou nově vzniklého uskupení Commonwealth a začala se na jeho udržování aktivně podílet. S pomocí médií začal být imperialismus představován jako kontroverzní část britské historie a role monarchy se přesunula od symbolu britského impéria k symbolu Spojeného království a Commonwealthu. Začala být čím dál aktivněji živena představa britské monarchie, jako čehosi magického, tradičního, prestižního, patřícího britskému národu a oslavujícího jeho úspěchy. Navíc už při korunovaci panovnice došlo k úžasnému počinu. Podařilo se celou ceremonii proměnit v akt sjednocení celého království.[62]

Monarchie si tedy na začátku druhé poloviny dvacátého století vedla dobře, ovšem o pár let později začala její popularita skomírat. Sedmdesátá a osmdesátá léta dvacátého století byla pro panovnici Alžbětu II. opravdu kritická. Až se sňatkem lady Diany a prince Charlese se znovu rozproudila vlna obdivu kolem královské rodiny. Královská svatba byla propagována jako velký britský svátek, propojila monarchii s občany, propojila britskou tradici s občany i s britskou národní identitou. To je jedním z nejdůležitějších nástrojů britských monarchů, které slouží britské národní identitě.[63]

To, že popularita britské panovnice a královské rodiny na konci dvacátého století v důsledku nestability královské rodiny spíše propadala, není neznámou informací. Po smrti lady Diany panovnice zakusila nenávist i záblesky silné empatie a obecně oblíbenost královské rodiny až do konce tisíciletí spíše kolísala.

Zlom nastal s oslavami zlatého výročí vlády panovnice v roce 2002. A od té doby se dá říct, že britská monarchie prochází nejlepším obdobím. Populární je nejen panovnice, ale také její rodina, a jejich popularita stále stoupá. Přispěl k tomu sňatek prince Williama a vévodkyně Kate, který se stal senzací, ovšem také další královnino výročí, oslavy Olympijských her v Londýně, či v nedávné oznámení o sňatku mladšího syna lady Diany prince Harryho, všechny

[62] WARD, Paul. *Britishness Since 1870*. Routledge: Psychology press, 2004, s. 15-32.

[63] Ibid, s.18.

tyto události významně přispěli k popularitě královské rodiny.[64] A ve chvílích, kdy je královská rodina populární, nejenže se nemusí strachovat o vlastní existenci, ale také si může být jistá, že přispívá k udržování britské národní jednoty. Dle průzkumu veřejného mínění totiž Alžbětu II. jako svou panovnici považují nejen Angličané a Velšané, ale i Severní Irové a Skotské obyvatelstvo. Všechny tyto regiony by si v případě rozdělení Spojeného království chtěly ponechat panovnici v čele státu.[65]

Panovnice tedy představuje jakýsi most přes vnitřní geografické i sociální rozdíly království. Má schopnost pojit regiony a je tedy zcela logické, že mimo své oficiální politické pravomoci a povinnosti zastupuje i roli symbolu národní identity. A tuto roli nesehrává pouze pasivně, její povinností ba dokonce jednou z nejdůležitějších povinností dnešní panovnice je udržovat britskou národní identitu.

A v čem konkrétně tedy spočívá její role ve vztahu k britské národní identitě? Například britský historik Erich Hobsbawm vidí roli britských monarchů ve vytváření a udržování britských tradic. Dle jeho názoru britští panovníci oplývají schopností vytvořit nádhernou podívanou. Tedy ceremonie, které se postupem času zapsali do britské tradice. Patří jim schopnost vytvořit či vymyslet tradice. Vytváření tradic je definováno jako proces formalizace a ritualizace odkazování se do minulosti. Vytváření tradice zahrnuje formální vybavení každé z ceremonií, včetně rituálního oblečení a výzdoby. Tyto tradice pak produkují ve společnosti dojem stability a kontinuity v jinak měnícím se světě. A právě tyto obřady vytvořené a udržované panovníky jsou více a více populární. Dnešní panovnice Alžběta II. je obklopena takovým kouzlem a obřady týkající se královské rodiny jsou jedny z nejpopulárnějších. I moderní společnost stále potřebuje mýty a rituály, a královská rodina je schopná tyto potřeby naplnit.[66]

Další názor předkládá Tristram Hunt, když tvrdí, že role panovníka je ukotvena hlavně ve schopnosti prezentovat a tím udržovat národní jednotu. Nemá na mysli pouze udržování britských tradic, ale také prezentování státu navenek. Královna musí zastupovat zemi

[64] MARR, Andrew. *The Diamond Queen: Elizabeth II. and her People*. United Kingdom: MacMillan Ltd, 2011, s. 120-140.
[65] Monarchy popular as ever ahead of Queen's 90th Birthday celebrations. IPSOS [online], 2016.
[66] HOBSBAWM, Eric a RANGER, Terence. *The Invetion of Tradition*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 98-102.

při státních návštěvách, ale i při vyjadřování státních kondolencí a sdílení státního smutku. Tímto utvrzuje pocit národní jednoty nejen uvnitř Spojeného království, ale zároveň vytváří obrázek jednotného pevného státu i mimo svou zemi.[67]

Historik zaměřující se na britské moderní dějiny Frank Prochaska tvrdí, že monarcha je stále důležitou součástí Spojeného království kvůli své charitativní a patronské činnosti. Tou se přibližuje více k občanské společnosti a působí i jako symbol britské veřejné služby.[68]

Historik doktor Andrzej Olechnowicz se domnívá, že britská panovnice je schopna pojit národ(y) prostřednictvím propagování liberálních hodnot. Ty propaguje například podporou dobrovolnictví. Britská panovnice také podporuje demokratické aspirace napříč sociálními třídami. Panovnice tedy může a měla by podporovat a udržovat národní ideologii.[69]

McLean popisuje panovnici jako potenciálního klíčového hráče v dobách politických a konstitučních krizí, čímž panovnice může působit jako garant britských ideologických hodnot[70]. Panovnice v dnešní době sice nemá téměř žádnou reálnou moc při politickém rozhodování, ovšem v případě, že by byl politický systém v krizi, se její pravomoci mohou značně rozšířit. Mezi historické prerogativy panovnice patří jmenování předsedy vlády, jmenování ministrů, rozpuštění vlády, rozpuštění parlamentu, jmenování lordů, udílení milostí, udílení vyznamenání a právo vetovat legislativu. Panovník, v našem případě panovnice, by také například měla mít právo vyhlásit válku. Ovšem momentálně patří mezi panovnicí využívaná práva právo *být konzultována, podpořit a varovat* a to i přesto, že oficiálně je panovnice Alžběta II. politicky neutrální. Královna může tato práva uplatňovat každý týden, podle tradice má totiž každé úterý schůzku s premiérem.[71]

[67] HUNT TRISTAM, Monarchy in the UK. *Public Policy Research*. 2010, 17(4), s. 167-174.
[68] PROCHASKA, Frank. *Royal Bounty: The Making of Welfare Monarchy.* USA: Yale University Press. 1995, s.18.
[69] OLECHNOWICZ, Andrzej. *The Monarchy and the British Naiton: 1780 to the Present.* Cambridge: Universtiy Press. 2007, 338 s.
[70] MCLEAN, Ian. *Whats wrong with the British Constitution*? Oxford: Oxford Universtiy Press, 2012, 410 s.
[71] ROVNÁ, Lenka. *Kdo vládne Británii?* Praha: SLON, 2004, s. 75.

1.4 OBLASTI, VE KTERÝCH MŮŽE PANOVNICE NEJVÍCE PŘISPĚT UDRŽOVÁNÍ NÁRODNÍ IDENTITY

V přechozích řádcích byla přiblížena role panovnice v oblastech úzce se pojících s národní jednotou Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. V následujících řádcích bude zkoumáno, do jaké míry panovnice reálně naplňuje své role v oblastech, které napomáhají k udržování britské národní identity. Vzhledem k šesti zdrojům národní identity popsaným Anthony Smithem a s přihlédnutím k rolím, které panovnici přiřkli odborníci zabývající se britskou monarchií, a britským národem byly vybrány tři hlavní role. Těmi jsou role panovnice jakožto zástupce politické identity národa (ve smyslu ideologie), dále jako symbolu a ochránce britské kultury, a za třetí jako symbolu britské historické paměti.

2. PANOVNICE A POLITICKO-IDEOLOGICKÉ POJETÍ NÁRODNÍ IDENTITY

Velmi často se hovoří o tom, že královna nesehrává v britském politickém systému žádnou roli. Její apolitičnost a omezené pravomoci ji to zkrátka nedovolují. Ovšem, jak již bylo naznačeno v předchozích řádcích, panovnice má schopnost podporovat národní ideologii a šířit národní hodnoty. Ovšem existují i názory popisující královninu pozici za neochvějnou i v čistě politické sféře. Nelze se ovšem na politickou moc dívat jen jako na moc politických stran. Královnina práce v čistě politické oblasti je vitální, a hlavně velmi podstatná, i přesto, že ji lze shrnout do oněch tří hlavních práv (právo být konzultována, právo podpořit, právo varovat).[72] Britský politik Sir John Major napsal: *Ve státních záležitostech neexistuje nikdo jiný, jehož radu bych slyšel raději, nebo čí osobní uvážení bych považoval za důležitější nežli královnino.*[73] Těmito slovy mířil na královninu vzdělanost, zkušenost a schopnost nestranného zhodnocení, vlastnosti, které jsou dle jeho názoru velmi cenné a podstatné pro celou vládu.[74]

Politická moc panovnice je řazena mezi tzv. *soft power*, tedy že její vliv spočívá právě v kladení pečlivě vybraných otázek a dávání rad. Tím může panovnice podporovat určité směřování řízení státu. Ještě podstatnější roli pak panovnice sehrává v dobách, kdy je politický systém v krizi, nebo zcela nefunkční. Pro takový případ není třeba zacházet daleko do historie. V roce 2010, kdy tehdy jedny z nejnapínavějších voleb dopadly téměř vyrovnaně pro všechny tři hlavní politické strany (konzervativní strana, labouristická strana, liberální strana), které zůstaly bez nadpoloviční většiny, nastala složitá situace při tvoření vlády. Poté, co se vůdci jednotlivých stran David Cameron, Gordon Brown a Nicholas Clegg nebyli schopni rozhodnout, měl z královského paláce přijít dopis urgující v té době ještě premiéra Gordona Browna k rychlému dořešení situace. [75]

[72] Queen's Speech: What is it and why is it important?, *BBC* [online], 2010.
[73] MAJOR, John. IN: Queen's Speech: What is it and why is it important?, *BBC* [online], 2010.
[74] Queen's Speech: What is it and why is it important?, *BBC* [online], 2010.
[75] Election 2010, *BBC* [online], 2010.

Další názor oponující názoru o absenci královnině moci nabídlo v roce 2013 britské rádio BBC, které panovnici označilo za nejmocnější ženu světa, a to z důvodu velkého množství pravomocí, již výše zmíněných, kterých sice reálně nevyužívá, ale teoreticky by mohla, pokud by si to opravdu přála. Například k vyhlášení války nebo míru panovnice oficiálně nepotřebuje souhlas parlamentu.[76]

Jak lze vyčíst z předchozích řádků, politická moc panovnice není úplně zanedbatelná. Cílem této části práce ovšem není pojmenovat čistě politické pravomoci panovnice, ale nalézt královninu moc a pole působnosti korespondující s politickým pojetím národní identity.

PANOVNICE JAKO ZDROJ BRITSTVÍ

Spojené království Velké Británie a Severního Irska bylo a je společenstvím vícero národů. Britská národní identita se tedy používá více jako pojem zastřešující ostatní národní identity, supra-národní identita, zkrátka kolektivní identita vycházející více z politického nežli jakéhokoliv jiného pojetí národa. Zároveň se jedná o identitu, kterou občan pociťovat může a nemusí. Královna se ovšem stará o to, aby tato identita neskomírala. A to dělá mimo jiné prostřednictvím svých veřejných výstupů a proslovů. Královna je největší Britkou. Není ani Angličankou, ani Skotkou, ale výhradně Britkou. Zároveň ale nezastírá existenci jednotlivých národů.[77]

Důkaz pro tato tvrzení lze nalézt v proslovech její výsosti. V rozmezí let 1997-2017 královna mnohokrát ve svých proslovech, směřujících k nově vzniklým parlamentům ve Skotsku, Walesu a Severním Irsku, zmínila, že devoluce a nový systém pomáhá přivést vládu blíže k lidem a přispěje k větší spokojenosti celé Británie. Mnohokrát se také v jejích projevech objevila spojení jako *skotský lid*, *hrdost velšského lidu* a další kolokace z nichž je patrné, že panovnice si je vědoma jednotlivých identit. V takovýchto projevech se ovšem téměř vždy vyskytl termín *náš národ*. Panovnice nikdy nemluvila o skotském, anglickém, velšském nebo severoirském národu, v jejích proslovech existuje jediný národ, ten britský.

[76] Queen tops most powerful woman list, *BBC* [online], 2013.
[77] GAMBLE, Andrew a WRIGHT, Anthony. Britishness: Persepective on Britishness Question. *Political Quately Special Issues* [online]. 2009, s. 2-5.

Také v každoročním vánočním proslovu vždy mluví jen o Británii, nikoliv o Anglii nebo jiných částech Spojeného království.[78]

PANOVNICE, DOBROVOLNICTVÍ A CHARITATIVNÍ ČINNOST

Poté co britský monarcha ztratil svou exekutivní moc, jeho role se přesunula blíže k filantropii. Dnešní panovnice by tedy měla věnovat pozornost podpoře hodnot jako je vzájemná pomoc a lepší život pro všechny, hodnotám jako je ochota a obětavost. Panovnice by měla být prostřednictvím podpory těchto hodnot co nejvíce spojena s britskou společností, a to napříč společenskými třídami.[79] A tak panovnice činí. Královna Alžběta II. je oficiální patronkou více než šesti set charit, organizací a institucí ve Spojeném království. Ovšem charitativní činnost nespadá jen na její bedra, ale je do ní zapojena celá nejužší část královské rodiny. V královnině pokročilém věku je logické, že dnes se panovnice zaměřuje hlavně na charity na území Anglie a návštěvy Skotska, Walesu a Severního Irska často spadají na prince Charlese, Williama a Harryho s manželkami. A charitativní činnost a podpora s ní souvisejících hodnot je v britské královské rodině brána velmi vážně. Jednou za čas se koná sezení u kulatého stolu, kde členové rozebírají jednotlivé dobrovolné a neziskové organizace a hodnotí, zda není některé přikládána přílišná pozornost na úkor jiné. Královna také oceňuje velké množství vědců a občanů, kteří se věnují dobrovolnictví nebo zasvětili svůj život veřejné službě.[80]

A právě i veřejná služba patří mezi klíčové úkoly patřící do role panovnice. Zdá se, že ani tuto oblast panovnice nezanedbává. V roce 2016 byl proveden výzkum zkoumající do jaké míry jsou jednotliví členové britské královské rodiny symboly britské veřejné služby. Z jeho výsledků pak vychází, že právě panovnice je největším příkladem této instituce. Jak vyplývá už jen z konstrukce otázky, panovnice je ve Spojeném království silně spojena s veřejnou

[78] The Queen Christmas Broadcast 1957-2017. In: Youtube [online].
[79] PROCHASKA, Frank. *Royal Bounty: The Making of Welfare Monarchy*. USA: Yale University Press. 1995, 344 s.
[80] MARR, Andrew. *The Diamond Queen: Elizabeth II. and her People*. United Kingdom: MacMillan Ltd, 2011, s. 10-15.

službou.[81] A právě jedna z jejích odvětví, britská zdravotní služba, byla občany označena za zdroj národní hrdosti.[82]

PANOVNICE JAKO GARANT NÁRODNÍCH HODNOT

Jak píše Campbell Alastair ve své knize *Bible vítězů,* sama panovnice považuje monarchii za systém hodnot. Jakmile upadá tento systém hodnot, upadá popularita monarchie, upadá pocit, že monarchie, tedy královna, tvoří důležitou součást britského národa. Královna proto dbá na to, aby její osoba i zbytek královské rodiny reprezentovaly to nejlepší, co může monarchie nabídnout. Každý z členů královské rodiny by měl dodržovat nastavená pravidla, která mají za cíl udržet královskou rodinu mimo menší či větší skandály oslabující postavení monarchy.[83]

Jak jednoduché je ztratit popularitu i respekt vlády panovnice sama zjistila v devadesátých letech. Rok 1997 se pak stal pomyslným dnem popularity této instituce. Za ono dno je považováno období těsně před a po smrti princezny Diany, vévodkyně z Rothesay. Její smrt a následně opožděná reakce královny na tuto nešťastnou událost, završily sérii skandálů kolem královské rodiny. Ovšem královská rodina se dokázala navrátit zpět na vrchol. Jak je to možné? Mohla za to velmi jemně provedená modernizace monarchie. Královna si udržela svou tajemnost a určitý distanc, a zároveň se posunula směrem k moderním technologiím a opět se o něco přiblížila k lidu.[84]

Mezi klíčové změny po roce 1997 patřila také změna vztahů s institucemi zaštiťujícími britskou veřejnou službu, dále pak způsob, jakým královská rodina začala komunikovat s veřejností.

V současné době se královská rodina opravdu může těšit vrcholu své popularity. A tak jak to vidí královna, tak i monarchie dnes opravdu znamená systém hodnot. Královna tyto hodnoty hrdě reprezentuje a pečlivě dodržuje. Dobře si totiž uvědomuje, že stabilitou

[81] Monarchy poll. IPSOS [online]. 2016.
[82] Ibid.
[83] ALASTAIR, Campbell. *Winners: And how they succeed*. Pegasus Books, 2016, s. 460-490.
[84] ROCHE, Marc. *Alžběta II.: Poslední královna.* Praha: Práh, 2008, s. 85-90.

královské rodiny navozuje stabilitu celé monarchie jako instituce. A že taková stabilita je pak velmi důležitá například v dobách politických i jiných krizí.[85]

Velmi se dbá na to, aby image královské rodiny zůstala co nejlepší. Například kontroverzní výdaje královského dvora jsou pečlivě hlídány tak, aby nepřevyšovaly zisky z královských statků. Dále i přes to, že oficiálně panovnice není povinna, platí daně. Do královského paláce, mimo šlechtu, zve i významné osobnosti ze všech oblastí. Ze své galerie vytvořila muzeum. Uvolila se ke královské promenádě, aby tak dovolila lidem bližší kontakt s její osobou a k výročí padesáti let jejího panování uspořádal královský dvůr koncert britských rockových kapel. To vše pro větší popularitu monarchie, a tedy její stabilitu.[86]

PANOVNICE JAKO ZTĚLESNĚNÍ NÁRODNÍCH HODNOT

Panovnice, jak už bylo zmíněno výše, si je vědoma hodnot, které sama ztělesňuje a které musí stále udržovat v myslích občanů. Při pohledu na národní hodnoty Spojeného království lze hodnotit, do jaké míry panovnice opravdu ztělesňuje ony hodnoty. Těmito hodnotami byly právo nadřazené všem, kterému podléhá každý bez rozdílů, dále svrchovanost koruny v parlamentu. Dále také pluralita názorů i náboženství, osobní svoboda, rodina a hodnoty předávané z generace na generaci. Stejně tak anglický jazyk, kultura a typické charakteristické rysy Britů. [87]

První hodnota, tedy právo nadřazené všem, je trochu problematická. Králové a královny vždy stáli nad britským právem, a to platí i pro dnešní panovnici. Alžběta II. sice reálně nemá moc pravomocí, ale dle legislativy, pokud by chtěla, má stále velkou moc. Všechny státní orgány, všechny soudy nesou její jméno a patří ji. Panovnice by rozhodně nebyla souzena stejně jako zbytek národa. V tomto bodě jde monarchie proti národní hodnotě. Na druhou stranu toto se týká pouze panovnice, nikoliv zbytku královské rodiny.[88]

Další bod zmiňuje svrchovanost koruny v parlamentu. Tato národní hodnota je dodržována o poznání lépe. Stačí připomenout každoroční státní otevírání parlamentu, které

[85] The royal family, *RoyalUK.*2012.
[86] ROCHE, Marc. *Alžběta II.: Poslední královna.* Praha: Práh, s. 100-110.
[87] Ten core values of the British identity, *The Telegraph* [online], 2005.
[88] Is the Queen really above the law?. *RoyalCentral* [online], 2013.

slouží jako symbolické připomenutí právě tří částí parlamentu. Královny, Dolní sněmovny a Sněmovny lordů.

Třetí bod zmiňuje pluralitu ve státě, náboženskou, rasovou i názorovou. Při hodnocení pluralitou názoru, je nutné se vrátit k jednomu ze základních faktů o královně. A tedy že britská panovnice byla a nadále zůstává apolitickou. To jí umožňuje propagovat právě pluralitu názorů.[89]

Pluralita náboženská by mohla osobně pro panovnici tvořit určitý problém. Za prvé je jako hlava státu také hlavou Anglikánské církve. Je hlavní ochránkyní církve v Anglii. Za druhé panovnice sama cítí povinnost podporovat církev a udržovat křesťanství. [90] Ve Walesu a Severním Irsku ale nemá žádná náboženské povinnosti ani privilegia. Ve Skotsku je pak Alžběta II. jen naprosto běžnou členkou presbyteriánské církve. Královna všech jako hlava jen jedné z církví svého národa je věc, která zcela nesouzní s pluralitou náboženství. Navíc královna otevřeně přiznává, že je silně věřící křesťankou. To se, s přihlédnutím k faktu, že například výše zmíněná presbyteriánská církev je odvozená od křesťanství nemusí jevit jako problém. Ovšem v dnešním Spojeném království je podle průzkumů nežijí pouze křesťané, druhým nejsilnějším náboženstvím po křesťanství je islám. Další náboženské skupiny se hlásí k hinduismu, nebo třeba judaismu.[91]

Královna ve svých proslovech, hlavně tedy v těch vánočních, které logicky označuje jako svátky křesťanství, v letech 1997-2017 vždy mluvila o všech lidech různých náboženství i lidech bez vyznání. Vždy přeje všem krásné Vánoce. Její vánoční proslovy bývají hlavně o jednotě a spojování lidí různých názorů, ras i náboženství. Například v proslovu roku 2011 použila spojení *nalézt domov v rozdílnosti*. Dále ve svých proslovech připomíná, že hodnoty jsou to opravdové, co pojí a tvoří rodiny, komunity a národ. Zdůrazňuje tedy společné hodnoty, ne společnou barvu pleti. To lze jednoduše podložit tím, že za rodinu označuje i společenství Commonwealth, které vzhledem k jeho rozmanitosti nemůže pojit právě například etnikum.[92]

---

[89] ROVNÁ, Lenka. *Kdo vládne Británii?* Praha: SLON, 2004, s. 75.
[90] MARR, Andrew. *The Diamond Queen: Elizabeth II. and her People.* United Kingdom: MacMillan Ltd, 2011, s. 50-70.
[91] Religion in the UK, British Council.
[92] The Queen Christmas Broadcast 1957-2017. In: Youtube.

Při svých veřejných projevech z let 1997-2017 panovnice apelovala na pluralitu názoru i vyznání a nikdy nijak přehnaně neupřednostňovala jedno náboženství. Tolerance k jiným církvím propagována panovnicí je ovšem stále ještě podrývána britskými zákony. V roce 2013 došlo ke zrušení zákona zakazujícího panovníkovi (i budoucímu) sezdat se s příslušníkem římsko-katolické církve, poté co byl uznán návrh z roku 2011. Ovšem panovník je i nadále hlavou anglikánské církve, a tak stále platí, že musí být příslušníkem anglikánské církve.[93]

Právě otázka příslušnosti k anglikánské církvi byla většinou medií intenzivně řešena před sňatkem Catherine Middleton a prince Williama, kdy se nevěsta rozhodla pro konverzi ke katolické církvi. Za tento krok byla označována za pokryteckou a řešilo se, zda byl takový krok opravdu nutný.[94]

Další hodnotou velmi propagovanou panovnicí je právě rodina a její soudržnost. Z královniných proslovů lze vypozorovat, že staví rodinu jako základ všeho dalšího, jako základ národa, základ dalších společenství. Také proto se snaží ona, i celá královská rodina, vystupovat co nejvíce jednotně. Zbylé hodnoty jako jsou anglický jazyk, historie, kultura pak budou podrobněji rozebrány v dalších částech této práce.

[93] The Queen, the church and other faiths, *RoyalUK*.
[94] Kate and William, *The Telegraph*. 2011.

3. PANOVNICE A NÁROD JAKO KULTURNÍ KOMUNITA

Tato část se zaměřuje na prvky, které tvoří součást kulturní identity národa. Těmi, jak již bylo zmíněno výše, jsou jazyk, zvyky a tradice. Kulturní identita národa vyzdvihuje povahové rysy národa, oslavuje umělecké i sportovní úspěchy. V této kapitole bude rozebrána činnost panovnice a její přínos v těchto oblastech.

JAZYK

Anglický jazyk byl deníkem The Telegraph označen za jednu z národních hodnot.[95] A téměř všechny skutečně britské věci nesou královnino jméno. Jinak tomu není ani s jazykem. *Queens English*, tedy královnin anglický jazyk je označení správného mluveného i psaného jazyka. Královnina mluvená britská angličtina je jednoduše srozumitelná, a neměla by nést žádný přízvuk. V psané formě je logicky gramaticky správná, včetně správného slovosledu. Další výraz sloužící pro označení bezchybné britské angličtiny je také tzv. *BBC angličtina*, odvozený od vysílání rádia BBC. Ovšem dnes již v rádiu čistě britskou a bezchybnou angličtinu slyšet nelze, proto tento výraz ztrácí na významu. Na druhou stranu panovnice si svou správnou angličtinu udržuje, ba dokonce se prý v pravé britské angličtině stále lepší.[96]
V pozorovaném období let 1997-2017 bylo v projevech a při veřejných vystoupeních panovnice patrné, že mluví čistě formální angličtinou se, vzhledem k britské rozmanitosti, specifickým přízvukem a až nápadně často využívá tzv. pravidla tří, tedy vyjádření jedné myšlenky pomocí tří zapamatovatelných slov, těmito slovy byly velmi často určité britské hodnoty. V proslovech panovnice se také velmi často objevují slova jako *dohromady*, *společně*, nebo *pouto*[97]

[95] Ten core values of the British identity, *The Telegraph* [online], 2005.
[96] God save the Queen's English: Our language is under threat from ignorance, inverted snobbery and deliberate 'dumbing down', I*ndependent* [online], 2010.
[97] The Queen Christmas Broadcast 1957-2017. In: Youtube.
+ Gallo, Carmine: Talk Like TED, 2013. *Library Journal* [online]. 138(17), 70-71.

KULTURNÍ DĚDICTVÍ

Královna sama patří mezi symboly britské kultury. Její podobiznu lze nalézt na kovových i papírových bankovkách, poštovních známkách, a dokonce i na pohledech. Ona sama byla za dobu svého dosavadního panování nespočetněkrát portrétována. Kromě toho, že ona sama již je kulturním dědictvím Spojeného království, měla by se starat o to, aby se kultura britského národa dále rozvíjela. A jelikož se Spojené království skládá ze čtyř regionů, měla by pozornost věnovaná jednotlivým regionům být vždy víceméně vyrovnaná.[98]

Při pohledu na oficiální stránky britské královské rodiny, oficiální instagramový a Twitter účet, je patrné, že královská rodina se vyskytuje na velkém množství kulturních událostí. Královna ovšem navštěvuje jen zlomek takových událostí.[99] Královnin rozvrh totiž z velké míry zaplňují schůzky s hlavami jiných států a s představiteli společenství Commonwealth. Po této aktivitě přichází různá významná výročí a připomínky dobrých i špatných časů, kterým se budeme věnovat později. Na klasické kulturní události pak připadá menší množství času, proto jsou vybírány takové aktivity, které mají celonárodní dosah. Královna pravidelně předává ocenění významným sportovcům a umělcům, kteří přispívají k britské kultuře. Mezi poslední oceněné patří například mladý anglický zpěvák Ed Sheeran, spisovatelka J. K. Rowlingová, severoirský básník Paul Muldoon, britský atlet a čtyřnásobný olympijský vítěz Mohamed Farah narozený v Mogadišu, nebo Steven Davis, kapitán Severoirské fotbalové reprezentace. Po analýze všech ocenění za posledních dvacet let, lze tvrdit, že královnin úřad neupřednostňuje žádný z regionů, ani žádné z náboženství či ras. [100]

Dalšími událostmi, kterých se účastní přímo panovnice jsou důležitá výročí, či otevírání národních muzeí a expozic. Z instagramového profilu panovnice, který byl zřízen v roce 2014, lze vyčíst, že panovnice se účastní velkého množství akcí pořádaných Britským národním muzeem, Londýnským muzeem a dalšími národními institucemi vyskytujícími se hlavně v Londýně, jako je například Královská akademie. Podpora kultury v regionech spadá spíše

[98] The Surprising Ways Queen Elizabeth Has Become a Cultural Icon, *Time* [online], 2014.
[99] The royal family. In Instragram.
[100] The Queen's Birthday Honours 2017, *Gov.Uk,* 2017.

mezi povinnosti ostatních členů královské rodiny. Královna ovšem i nadále zůstává patronkou většiny kulturních institucí v zemi. [101]

Většina doposud zmíněných aktivit se pravidelně odehrává v hlavním městě Spojeného království, ovšem ani další regiony nejsou nevynechávány. Panovnice se již tradičně vydává na cestu po Spojeném království k příležitosti svých výročí. Tato výročí lze označit za vytvořené tradice. Již tradičně jsou výročí panovnice velkou oslavou britského národa a jeho kultury. Panovnice i vévoda z Edinburghu při této příležitosti projíždí všechny části Spojeného království a setkává se s množstvím občanů. Od začátku tisíciletí oslavila královna hned dvě jubilea, a to v roce 2002 a v roce 2012.

V roce 2002 se vždy v každém z regionů zdrželi několik dní, celkem navštívili více než 70 měst a zavítali i do severoirského parlamentu, kde se panovnice sešla se zástupci všech politických stran kromě nacionalistické strany Sinn Féin[102]. Královna také navštívila hlavní náboženská společenství vyskytující se na území Spojeného království. Navštívila například mešitu ve Scunthorpe, židovské muzeum v Manchesteru, nebo hinduistický chrám v severním Londýně. Její pozvání do Buckinghamského paláce přijalo více než 700 zástupců různých náboženství.[103]

V roce 2012 byla její cesta velmi podobná. Královna a vévoda z Edinburghu navštívili deset regionů Spojeného království během dvaceti pěti dní. K příležitosti oslav šedesáti let kralování byly navíc rozsvíceny majáky na všech čtyřech nejvyšších horách Spojeného království. Tedy na hoře Ben Nevis ve Skotsku, Mount Snowdown ve Walesu, Slieve Donard v Severním Irsku a Scaffel Pike v Anglii. Královna se opět setkala se zástupci různých náboženství a oslavy jejího kralování doplňovalo plno akcí s cílem pojit sousedství a regiony. Královna také udělila královské ocenění celkem 112 organizacím z různých oblastí za jejich práci pro komunitu. [104]

Kromě oslav důležitých výročí pak panovnice navštěvuje jednotlivé oblasti Spojeného království méně, za což pravděpodobně může i rostoucí věk. V pozorovaném obdobím let 1997-2017 je patrné, že panovnice do roku 2010 navštěvovala Wales a Severní Irsko téměř

[101] The royal family. In Instragram.
[102] 50 facts about The Queen's Golden Jubilee, *Royal.uk*, 2002.
[103] Ibid.
[104] 60 facts about The Queens Diamond Jubilee, *Royal.uk*, 2012.

každý rok. Od roku 2010 je ovšem patrný pokles. Například v Severním Irsku byla panovnice oficiálně naposledy v roce 2014. Jinak to ovšem je se Skotskem, kde královská rodina slaví každý rok tzv. *Holyrood týden*. Každoročně tak v Holyroodském sídle uvítá tisíce Skotů a oslaví spolu s nimi skotské kulturní i jiné úspěchy. Jak lze vyčíst z oficiálních stránek panovnice, tento týden patří výsadně skotské kultuře a pozdvihnutí skotské hrdosti. Panovnice pořádá velkou zahradní slavnost za doprovodu skotských dud, na kterou je pozváno více než 8000 Skotů z nejrůznějších oborů a oblastí. Kromě slavností královna během tohoto týdne navštěvuje také univerzity, nemocnice, dětské domovy a mnoho dalších institucí Skotska.[105]

Zdá se, že obdobné slavnosti pro Wales či Severní Irsko neexistují. Podobně i instagramový účet panovnice za poslední léta ukazuje hlavně Anglii a Skotsko. Lze na něm nalézt velké množství krásné skotské architektury, ovšem jen málokdy se zde objeví nějaká připomínka severoirské či velšské kultury. Také si můžeme povšimnout schůzky královny se skotskou premiérkou Nicolou Sturgeon, ovšem schůzky se zástupci Severního Irska nebo Walesu se nekonaly. Velká pozornost je tedy minimálně v období od roku 2010 věnována Skotsku, zatímco další dva regiony jsou zmiňovány v souvislosti s královnou jen ojediněle.[106]

KODEX OBLÉKÁNÍ

Součástí britské vytvořené tradice je i určitý kodex oblékání britské královské rodiny při jakékoliv příležitosti a dále nařízená pravidla oblékání pro všechny při různých slavnostních událostech.[107]

Například pravidla oblékání při slavnostních dostizích v Ascotu tvoří úžasnou podívanou. Každoročně se zde sejde více než tři statisíc návštěvníků. A pravidla jsou velmi přísná. Mužská část návštěvnictva musí obléknout černý či šedý žaket s vestou, pruhovanými kalhoty, kravatou a cylindrem. Dámy musí mít formální šaty či sukni a dále předmět pevně spjatý s urozeností či vysokým společenským postavením, tedy klobouk. Ten tvoří nejdůležitější a každoročně nejsledovanější část oděvu. Pravidla oblékání se mohou v různých

[105] Holyrood week, *RoyalUk,* 2015.
[106] The royal family. In *Instragram*.
[107] HOBSBAWM, Eric a RANGER, Terence. *The Invetion of Tradition*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 10-32.

lóžích mírně lišit, ovšem celkově se pořadatelé snaží udržovat vysokou estetičnost celé slavnosti.[108]

Stejně jako slavnostní dostihy i další velké události pořádané královnou mají svá pravidla oblékání a určitou tradiční výzdobu. Dále pak oblečení panovnice je vždy přizpůsobené události, na které se vyskytuje. Královna Alžběta II. nepodléhá trendům a její součástí jejího oděvu je vždy pokrývka hlavy. Díky tomu si panovnice i její rodina udržují slavnostní, neobyčejný vzhled a již zmíněné kouzlo monarchie. Těmito vytvořenými tradicemi navozují pocit dlouhodobé stability a spojení s historií, jelikož pravidla oblékání většinou jsou převzaté z minulých dob, či alespoň mají navozovat pocit propojení s minulostí a její oslavu. Královský kodex oblékání a specifické výzdoby dané pro každou událost tedy upevňují pocit starobylosti britské monarchie a jejího úzkého propojení s britskou identitou. A právě tématu britské historie a národní paměti jako poslední z oblastí, ve které má panovnice značnou moc upevňovat národní identitu se věnuje další podkapitola této práce.

[108] PANTON, Kenneth J. *Historical Dictionary of the British Monarchy*, Scarecrow Press, 2011, s. 408.

4. PANOVNICE, BRITSKÁ HISTORIE A NÁRODNÍ PAMĚŤ

Historik Wulf Kansteiner ve svém díle zabývajícím se národní pamětí popisuje propojení mezi národní identitou a národní pamětí. Národní paměť popisuje jako určitý druh kolektivní paměti, existující v rodinách, menších skupinách, ale i regionech nebo národech. Tvrdí, že národní identita oslabuje spolu s úpadkem národní paměti. Také zmiňuje, že existují činitelé, kteří mají vliv na národní paměť. Těmi jsou například společenské skupiny, instituce, nebo jiní představitelé moci. Nikoliv historie, ovšem národní paměť může tedy být do určité míry formována právě těmito činiteli.[109]

Zde opět přichází role královny, která je představitelkou silné instituce a zároveň je sama symbolem, nebo lépe řečeno součástí britské historie a britské kolektivní paměti. To pro panovnici znamená možnost aktivně se podílet na udržování kolektivní paměti Britů a posilovat tak národní identitu. Jak s touto možností královna Alžběta II. nakládá, bude popsáno v následujících řádcích.

Už od počátku své vlády vede panovnice celý národ k vědomí vlastní historie a připomínání důležitých historických milníků. A to prostřednictvím připomínání, pořádání a účasti na oslavách historických heroických činů, národních úspěchů i akcích připomínajících národní tragédie. Jak již bylo zmíněno výše, královna je také patronkou množství národních institucí, mezi něž patří například muzea připomínající britskou historii a tradice. [110]

Královna každoročně jedenáctého listopadu spolu s národem uctívá památku a připomíná díl, kterým přispěli vojenští i civilní důstojníci během obou světových válek i dalších konfliktů. Tento den se každoročně připomíná nejen ve Spojeném království, ale ve všech zemích společenství Commonwealth. Londýnem v tento den prochází velký průvod. Přítomna je nejen panovnice a její rodina, ale také premiér, vůdci jednotlivých politických stran, ministr zahraničních věcí, vysoký představitel sdružení Commonwealth a od roku 2014 také irský velvyslanec. Stejně tak pak zástupci Královského námořnictva, armády a Královského letectva. Celou událost doprovází bohoslužba vedená londýnským biskupem a melodie národních písní *Our God, Our Help in Ages Past* a *God Save the Queen*.

[109] KANSTEINER, Wulf. Finding meaning in memory: a methodological critique of collective memory studies, *History and Theory.* 2002, 41, s. 179-197.
[110] Her majesty Queen, *RoyalUK*.

Panovnice i vévoda z Edinburghu jsou tradičně oblečeni v černé barvě. Tento den je velkou připomínkou historie nejen britského národa ale i celého sdružení Commonwealth[111].

Kromě velkých státních událostí se královna účastní výročí jednotlivých státních institucí po celém Spojeném království. Panovnici lze zastihnout hlavně při výročích Britské Královské armády, letectva a námořnictva. Je to, protože jednou z jejích oficiálních rolí je být hlavou britské armády, letectva a námořnictva. A také proto, že má sama k armádě velmi speciální vztah díky své služby u ženského pomocného sboru za druhé světové války. Také ale vede například oslavy k výročí volebního práva pro ženy či oslavy prvního rekrutování britských žen do armády a letectva a mnoho dalších akcí směřujících k připomenutí bohaté britské historie.[112] Královna i ve svém požehnaném věku stále zvládá neuvěřitelné množství aktivit a nezanedbává jedinou ze svých povinností, tedy ani oblast národní paměti není výjimkou.[113]

[111] Queen Elizabeth hands over Remembrance Day duty to Prince Charles. *CNN*, 2017.
[112] The Queen is my feminist icon and she should be yours too. *The Telegraph*, 2015.
[113] MARR, Andrew. *The Diamond Queen: Elizabeth II. and her People*. United Kingdom: MacMillan Ltd, 2011, s. 60-95.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat**,** jakým způsobem a zda vůbec se britská panovnice Alžběta II. podílí na udržování a posilování britské národní identity. Pro tyto účely byla práce rozdělena do dvou kapitol a několika podkapitol, ve kterých byla nejdříve přiblížena definice národní identity a stanoveny přístupy, či pohledy, kterými je možné na národní identitu nahlížet, analyzována britská národní identita a následně přiblížena současná panovnice Alžběta II. a její činnosti a povinnosti směřující k udržení britské národní identity.

A jak bylo možné vidět v předchozích řádcích, existuje velké množství oblastí, ve kterých má panovnice možnost podílet se na udržování někdy i utváření britské národní identity. Panovnice jako symbol Spojeného království, je stále silně propojená s politickou identitou národa. Její role je ovšem o poznání abstraktnější, než by si člověk mohl představit. Panovnice zastupuje britský národ jako celek a prezentuje jeho ideologické hodnoty, které, jak tvrdil Anthony Smith, patří do politické identity národa. Právě hodnoty jako je demokracie, svoboda, pluralita názorů i náboženství, ochota a obětavost jsou klíčové pro britský národ i pro panovnici. Panovnice vždy prezentuje britský národ a sama je pouze Britkou, na druhou stranu nepopírá existenci skotského, severo-irského, anglického či velšského lidu. V náboženské otázce se také neupíná jen k jedné církvi, a to i přes to, že formálně je hlavou Anglikánské církve. V jejích hlavně Vánočních proslovech lze pozorovat, že panovnice připomíná důležitost jednoty v rozdílnosti. Křesťanské hodnoty pak připomíná jen o křesťanských svátcích, a i při těchto svátcích přeje všem lidem bez ohledu na vyznání. Dále panovnice působí jako zástupce veřejné služby, u které bylo prokázáno, že je považována za jeden z hlavních zdrojů britské hrdosti a je považována za součást britské identity. Také charitativní činnost, která podporuje hodnoty jako je obětavost a ochota**,** patří do programu panovnice. A panovnice i celá její rodina této oblasti věnují mnoho času a sil. Panovnice také prokazatelně propaguje hodnoty jako je rodina a soudržnost.

Další oblastí národní identity, ve které by se panovnice měla pohybovat a pohybuje se, je kulturní identita. Panovnice nejenže je symbolem i garantem anglického jazyka, tedy jeho formální a správné podoby, ale také nadále zůstává patronkou většiny kulturních institucí v zemi, účastní se velkého množství kulturních akcí či je přímo hostí. Vzhledem k jejímu rostoucímu věku a stále rostoucímu počtu událostí, na kterých by se měla objevit, byla

v posledních letech v těchto záležitostech posílena role zbytku královské rodiny. Kulturní oblast je tedy velmi dobře udržována. Na druhou stranu bylo ovšem zjištěno, že pozornost panovnice není věnována všem regionům rovnoměrně. Panovnice navštěvuje velké množství kulturních událostí, oceňuje umělce a sportovce ze všech regionů Spojeného království, ale i tak je patrné určité upřednostňování Skotska a Anglie. Netýká se to pouze královských návštěv jednotlivých kulturních událostí, ale také propagace kultury na oficiálním instagramovém profilu panovnice, kde bylo od založení profilu v roce 2013 do roku 2017 propagováno hlavně skotské a anglické kulturní dědictví. V této době je tedy patrná určitá nevyrovnanost, která by mohla být na škodu. V dalších oblastech panovnici nelze nic vytýkat, sama nadále zůstává jedním z velkých kulturních idolů. Ona sama byla nesčetněkrát portrétována a její styl oblékání sleduje celý svět. Oblékání je pak dalším bodem podporujícím a ovlivňujícím kulturní identitu Spojeného království. Přesně nastavená pravidla oblékání patří do utváření tradic, působí honosně, mimořádně a okouzlujícím dojmem. Panovnice do těchto tradic sama přispívá svou pečlivě vybíranou garderobou, která je vždy v souladu s pravidly a vždy utvořená tak, aby Alžbětu II. nebylo možné přehlédnout.

Poslední oblastí, na kterou by panovnice měla upírat svou pozornost, je společná britská historie a historická paměť. Panovnice samotná je součástí národní paměti, což značně usnadňuje její práci. K tomu navíc podporuje ceremonie oslavující minulé výhry či připomínající minulé prohry a utrpení. V této oblasti panovnice naplňuje veškerá kritéria.

Závěrem této práce tedy je, že panovnice opravdu sehrává velmi důležitou roli v udržování a posilování britské národní identity. Její aktivity jsou rozmanité a podporují jak kulturní, tak politickou a historickou oblast národní identity, tedy oblasti, které byly na základě analýzy britské národní identity označeny za pro panovnici klíčové. Na druhou stranu, jak bylo naznačeno výše, v počínání panovnice jako hlavy celého britského národa, existují i určité nedostatky.

Summary

The british national identity is an factor which is known to almost every british citizen and which a majority of citizens still consider as a part of themselves. Therefore we can say that an attemp to maintain that identity is very important. The british monarchs role, above all is to maintain that identity. To offer strong base to that identity and to be a national symbol. The Queen is an important unifying factor for British nation. She is able to affect significantly the public opinion mostly by her public appearances and by her speeches. However, she never says her real opinion, she stays strictly unpolitical, so she can play a role model for everyone. This all gives her power to change public opinion and help to keep the nation united, or on the other hand she can help to destroy the United Kingdom. Therefore her daily activities, her speeches and all her acts should be carefully considered. And, according to the analysis of her steps, it seems that almost every step of her is thoughtful and planned in advance. The Queen, as well as her family, balances the country-specific activities within the kingdom so that she does not favor anyone. She attends mainly british national events. In mostly cases, she favours british celebrations over the regional ones. The Queen Elizabeth II. presents the United Kingdom as a united nation and recalls that unity is power. She presents the United Kingdom as a very tolerant, respectable country. When she speaks about british nation, the Queen often uses the picture of family, in which each member is different. She emphasizes traditional British values and enhances the British character, its gentlemanhood and its ability to act rationally. She plays her role of a guarantor of national unity and a symbol of national identity very well and her activities related to the British nation are very well thought out. The only thing that could be rebuked to the queen's steps is a stronger emphasis on the Scottish nation and a certain glorification of the Scottish nation and its traditions at the expense of the traditions and culture of Northern Ireland, England and Wales.

Použité zdroje

Primární zdroje

The Queen Christmas Broadcast 1957-2017. In: Youtube [online]. [cit. 2018-05-25]. Dostupné z: https://www.youtube.com/results?search_query=queen+christmas+speech++

British social attitudes Church of England decline has accelerated in past decade. NatCen. [cit. 2018-07-01] Dostupné z www.natcen.ac.uk/news-media/press-releases/2015/may/british-social-attitudes-church-of-england-decline-has-accelerated-in-past-decade/

Religion in the UK, British Council, [cit 2018-05-25]. Dostupné z: https://study-uk.britishcouncil.org/living/religion

Monarchy Poll, IPSOS [cit. 2018-07-06]. Dostupné z: https://www.ipsos.com/ipsos-mori/en-uk/royal-family-monarchy-poll

Sekundární zdroje

ALASTAIR, Campbell. *Winners: And how they succeed*. Pegasus Books, 2016, 528 s.

ANDERSON, Benedict*. Představy společenství: Úvahy o původu a šíření nacionalismu.* Praha: Karolinum, 2008, 274 s.

BILLIG, Michael. *Banal Nationalism*. Los Angeles: SA GE, 1995, 200 s.

BREUILLY, John. *Nationalism and the State*. Manchester: University Press, 1993, 459 s.

FORMAN, F.N. *Constitutional change in the United Kingdom.* London: Routledge, 2002, 414 s.

GELLNER, Arnošt. *Národy a nacionalismus.* Praha: Hříbal, 1993,152 s.

HIRT, Tomáš. *Vybrané kapitoly z aplikované sociální antropologie / Tomáš Hirt (a kol.)*. 2012.

HOBSBAWM, Eric a RANGER, Terence. *The Invetion of Tradition*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, 320 s.

HUTCHINSON, J. a SMITH, A.D. *Nationalism.* Oxford: University Press, 1994, 378 s.

JULIOS, Christina. *Contemporary British Identity: English Language, Migrants and Public Discourse*. Surrey: Ashgate Publishing, 2008, 210 s.

MARR, Andrew. *The Diamond Queen: Elizabeth II. and her People.* United Kingdom: MacMillan Ltd, 2011, 448 s.

MCCRON, David a BECHHOFER, Frank. *Understanding national identity*. Cambridge: Cambridge University Press, 2015, 226 s. ISBN 9781107100381

MCLEAN, Ian. *Whats wrong with the British Constitution?* Oxford: Oxford Universtiy Press, 2012, 410 s.

PAXMAN, Jeremy. *Angličané: Portrét národa*. Praha: Academia, 2006, 355 s.

PANTON, Kenneth. *Historical Dictionary of the British Monarchy*. Scarecrow Press, 2011, 722 s.

PROCHASKA, Frank. *Royal Bounty: The Making of Welfare Monarchy*. USA: Yale University Press. 1995, 344 s.

PROCHASKA, Frank. *The Voluntary Impulse: Philanthropy in Modern Britain*. London: Faber & Faber, 1988. 128 s.

OAKES, Leigh. *Language and national identity: Comparing France and Sweden*. Amsterdam: J. Benjamins Publishing, 2001, 316 s.

OLECHNOWICZ, Andrzej. *The Monarchy and the British Naiton: 1780 to the Present.* Cambridge: Universtiy Press. 2007, 338 s.

ROCHE, Marc. *Alžběta II.: Poslední královna.* Praha: Práh, 2008, 261 s.

ROVNÁ, Lenka. *Kdo vládne Británii?* Praha: SLON, 2004, 280 s. é

SMITH, Anthony. *National Identity*. London: Penguin Books, 1991, 227 s.

SMITH, Sally Bedell. *Elizabeth The Queen*. USA: Random House. 2012, 721 s.

WASSON, Ellis. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada Publishing. 2010, 429 s.

WARD, Paul. *Britishness since 1870*. USA: Routledge, 2004, 299 s.

Články, studie a webové stránky

www.gov.uk

www.instagram.com

www.legislation.gov.uk.

www.royal.uk

www.commonwealth.com

BRUBAKER, Rogers a COOPER, Frederick. Beyond Identity, *Theory and Society.* 2000, 29(1), s. 1-49 [cit.2018-01-06].

Dostupné z: http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=11649d9d-c37b-499b-8a1a-a030a5881ea6%40sessionmgr120

COLLEY, Linda. Britishness and Otherness: An Argument. *Journal of British Studies* [online].1992, 31(4), s. 309-329 [cit. 2018-05-06]. Dostupné z: https://www-jstor-org.ezproxy.is.cuni.cz/stable/175883?seq=1#page_scan_tab_contents

COLLS ROBERT. What Is British National Identity And How Do We Get It? Is It Still Possible To Speak Of A British Identity? *Soundings.* 2012, 52, s. 100-112.

ELLIOTT, Michael. Why the monarchy must go. *Newsweek* [online]. 1996, 127(11), 38-38 [cit. 2018-07-23]. Dostupné z: www.ebscohost.com

HUNT, Tristam, Monarchy in the UK. *Public Policy Research* [online]. 2010, 17(4), s. 167-174 [cit. 2018-07-23]. Dostupné z: www.ebscohost.com

KANSTEINER, Wulf. Finding meaning in memory: a methodological critique of collective memory studies. *History and Theory*. 2002, 41, s. 179-197[cit.2018-05-05]. Dostupné z: www.jstor.org

KARLSEN, Saffron. Ethic and religious differences in the attitudes of people towards being British*. Sociological Review* [online]. 2015, 63(4), s. 759-781 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: www.ebscohost.com

KILLIAS, Jaroslaw. Renanovské pojetí národa a současná sociologie. *Sociologický časopis*. 1999, s. 35.

MCCRONE, David. Whatever became of British? *Political Quartely,* 2013, 84(4), s. 470-477 [cit. 2018-01-06]. Dostupné z: www.ebscohost.com

MCCRONE, David a KIEL, Richard. Nationalism and Citizenship. *Sociology* [online].
2000, 34(1), s. 19 [cit.2018-05-05]. Dostupné z: www.jstor.org

MCCRONE, David, STEWART, Robert a Frank BECHHOFER. Who are we? Problematising national identity. *Sociological Review* [online]. 1998, 46(4), s. 629-650 [cit. 2018-05-05]. Dostpuné z: www.jstor.org

PAREKH, Bhikhu. Defining British National Identity*. Political Quarterly*.2009, 80, s. 251-262.

UBEROI, Varun a MODOOD, Tariq. Inclusive Britishness: A Multicultural Advance. *Political Studies* [online]. 2013, 61(1), s. 23-41 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: www.ebscohost.com

VLACHOVÁ Klára a ŘEHÁKOVÁ Blanka. Národ, národní identita a národní hrdost v Evropě*, Sociologický časopis*. 2004, 40(4), s. 489-508.

WEIGHT, Richard. Patriots: National Identity in Britain 1949–2000. *History Workshop Journal* [online]. 2003, 56(1), s. 251-257 [cit. 2018-07-23]. Dostupné z: www.ebscohost.com

Queen's golden jubilee, The Guardian [online], 2002 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: https://www.theguardian.com/uk/jubilee

Ten core values of the British identity, *The Telegraph* [online], 2005 [cit.2018-06-06]. Dostupné z: https://www.telegraph.co.uk/comment/telegraph-view/3618632/Ten-core-values-of-the-British-identity.html

Queen's Speech: What is it and why is it important?, *BBC* [online], 2010 [cit2018-06-06]. Dostupné z: http://www.bbc.com/news/uk-politics-32816450

Election 2010, *BBC* [online], 2010 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/shared/election2010/results/

Define Britishness? It´s like paiting wind. *BBC* [online], 2012 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: http://www.bbc.com/news/uk-17218635 (staženo dne 15.4.2018).

Kate and William, *The Telegraph*, 2011[cit. 2018-06-06]. Dostupné z: https://www.telegraph.co.uk/news/0/royal-wedding-prince-william-kate-middleton-pictures/

Queen tops most powerful woman list, *BBC* [online], 2013 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: http://www.bbc.com/news/av/uk-21424238/queen-tops-most-powerful-woman-list

Is the Queen really above the law?, R*oyalCentral* [online],2013 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: http://royalcentral.co.uk/uk/thequeen/is-the-queen-really-above-the-law-1625

State multiculturalism has failed, says David Cameron, *BBC* [online], 2011 [cit.2018-06-06]. Dostupné z: http://www.bbc.com/news/uk-politics-12371994

Fear of immigration drove the leave victory – not immigration itself, *The Guardian* [online], 2016 [cit.2018-06-06]. Dostupné z: https://www.theguardian.com/politics/2016/jun/24/voting-details-show-immigration-fears-were-paradoxical-but-decisive

God save the Queen's English: Our language is under threat from ignorance, inverted snobbery and deliberate 'dumbing down', I*ndependent* [online], 2010 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z:

https://www.independent.co.uk/news/education/schools/god-save-the-queens-english-our-language-is-under-threat-from-ignorance-inverted-snobbery-and-2099825.html

The Surprising Ways Queen Elizabeth Has Become a Cultural Icon, *Time* [online], 2014 [cit. 2018-05-25]. Dostpuné z: http://time.com/4026930/queen-elizabeth-reign-fashion-influence/.

The Queen is my feminist icon and she should be yours too. *The Telegraph* [online], 2015 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: https://www.telegraph.co.uk/women/womens-life/11848292/Queen-is-my-feminist-icon-and-she-should-be-yours-too.html

Queen Elizabeth hands over Remembrance Day duty to Prince Charles. *CNN* [online], 2017 [cit. 2018-07-02]. Dostupné z: https://edition.cnn.com/2017/11/12/europe/queen-elizabeth-remembrance-sunday/index.html

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:
Kristýna Bartoňová

E-mail:
kristyna@barton.cz

Studijní obor:
Mezinárodní teritoriální studia

Semestr a školní rok zahájení práce:
zimní semestr 2017/2018

Semestr a školní rok ukončení práce:
letní semestr 2017/2018

Vedoucí bakalářského semináře:
doc. PhDr. Michal Kubát, Ph.D.

Vedoucí práce:
PhDr. Zuzana Kasáková, Ph.D.

Název práce:
Panovnice Alžběta II. jako symbol britské národní identity v letech 1997-2017

Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek):
Práce se zabývá rolí současné panovnice Alžběty II. ve spojistosti s britskou národní identitou, která je sama o sobě velmi komplikovaná a je nutné ji neustále udržovat a upevňovat. Práce proto nejdříve přibližuje samotnou britskou národní identitu, analyzuje její charakter a hlavní zdroje. Skze analýzu klíčových zdrojů dále hledá oblasti, ve kterých může být současná panovnice přínosem a ve kterých by se měla angažovat. V podstatě analyzuje do jaké míry panovnice Alžběta II. plní svou úlohu jako symbol a garant národní identity, zda její vystupování a činnosti směřují k udržování národní identity a jednoty Spojeného království Velké Británie a Severního Irska.

Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):

Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):
V úvodu práce je představeno téma práce a cíl práce, také je přiblížena britská panovnice Alžběta II. a informace potřebné k pochopení práce. Dále je práce členena do čtyř kapitol. První kapitola se věnuje britské národní identitě a jejím znakům, dále se pak zabývá vztahem panovnice a národní identity, a to prostřednictvím názorů historiků, politologů i odborníků z oblasti socioologie. Z těchto poznatků jsou pak vybrány tři hlavní oblasti, ve kterých by se panovnice měla nejvíce angažovat proto, aby udržovala a upevňovala britskou národní identitu. V dalších třech kapitolách jsou tyto klíčové oblasti a také míra, do jaké se panovnice právě v těchto oblastech angažuje, blíže analyzovány. V závěru je pak zhodnoceno, zda je panovnice Alžběta II. opravdu přínosem pro britksou národní identitu.

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):
ALASTAIR, Campbell. Winners: And how they succeed. Pegasus Books, 2016, 528 s.
ANDERSON, Benedict. Představy společenství: Úvahy o původu a šíření nacionalismu. Praha: Karolinum, 2008, 274 s.
BILLIG, Michael. Banal Nationalism. Los Angeles: SA GE, 1995, 200 s.
BREUILLY, John. Nationalism and the State. Manchester: University Press, 1993, 459 s.
FORMAN, F.N. Constitutional change in the United Kingdom. London: Routledge, 2002, 414 s.
GELLNER, Arnošt. Národy a nacionalismus. Praha: Hříbal, 1993,152 s.

HIRT, Tomáš. Vybrané kapitoly z aplikované sociální antropologie / Tomáš Hirt (a kol.). 2012.
HOBSBAWM, Eric a RANGER, Terence. The Invetion of Tradition. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, 320 s.
HUTCHINSON, J. a SMITH, A.D. Nationalism. Oxford: University Press, 1994, 378 s.
JULIOS, Christina. Contemporary British Identity: English Language, Migrants and Public Discourse. Surrey: Ashgate Publishing, 2008, 210 s.
MARR, Andrew. The Diamond Queen: Elizabeth II. and her People. United Kingdom: MacMillan Ltd, 2011, 448 s.
MCCRON, David a BECHHOFER, Frank. Understanding national identity. Cambridge: Cambridge University Press, 2015, 226 s. ISBN 9781107100381
MCLEAN, Ian. Whats wrong with the British Constitution? Oxford: Oxford Universtiy Press, 2012, 410 s.
PAXMAN, Jeremy. Angličané: Portrét národa. Praha: Academia, 2006, 355 s.
PANTON, Kenneth. Historical Dictionary of the British Monarchy. Scarecrow Press, 2011, 722 s.
PROCHASKA, Frank. Royal Bounty: The Making of Welfare Monarchy. USA: Yale University Press. 1995, 344 s.
PROCHASKA, Frank. The Voluntary Impulse: Philanthropy in Modern Britain. London: Faber & Faber, 1988. 128 s.
OAKES, Leigh. Language and national identity: Comparing France and Sweden. Amsterdam: J. Benjamins Publishing, 2001, 316 s.
OLECHNOWICZ, Andrzej. The Monarchy and the British Naiton: 1780 to the Present. Cambridge: Universtiy Press. 2007, 338 s.
ROCHE, Marc. Alžběta II.: Poslední královna. Praha: Práh, 2008, 261 s.
ROVNÁ, Lenka. Kdo vládne Británii? Praha: SLON, 2004, 280 s. é
SMITH, Anthony. National Identity. London: Penguin Books, 1991, 227 s.
SMITH, Sally Bedell. Elizabeth The Queen. USA: Random House. 2012, 721 s.

Podpis studenta a datum

Schváleno	**Datum**	**Podpis**
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		